

Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyik.

Heydər ƏLİYEV

Vergilər

№ 21 (661) ■ 5 iyun 2013

www.vergiler.az

Qiyməti: 40 qəp.

Prezident İlham Əliyev: «Biz neft kapitalını insan kapitalına, qeyri-neft sektorunun inkişafına yönəldə bilmişik»

Bakıda XX Beynəlxalq Xəzər neft, qaz, neftayırma, neft kimyası sərği və konfransı keçirilir

İyunun 4-də Bakı Ekspo Mərkəzində Xəzər regionu neft-qaz sahəsinin ən böyük tədbiri olan və öz uğurlu fəaliyyətinin 20 illik yubileyini qeyd edən Beynəlxalq Xəzər neft, qaz, neftayırma, neft kimyası («Caspian Oil and Gas») sərği və konfransı işə başlamışdır. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva açılış mərasimində iştirak etmişlər.

Mərasimi Böyük Britaniyanın İTE Group Plc şirkətinin baş məsləhətçisi Endryu Vud açmış, Azərbaycanın həyata keçirdiyi uğurlu neft siyasətindən, dünya ölkələrinin neft və qazla təmin olunmasında oynadığı mühüm roldan və Xəzər dənizi regionunun potensialı və üstünlüklərindən danışmışdır. Qeyd olunmuşdur ki, sərği dünyada enerji təhlükəsizliyi problemlərinin həlli perspektivlərini qiymətləndirmək üçün imkan yaradacaqdır.

Mərasimdə nitq söyləyən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev 20-ci ildönümü münasibətilə keçirilən «Xəzər Neft-Qaz-2013» sərğisini böyük tarixi hadisə adlandıraraq sərğiye hər il marağın artdığını və daha çox şirkətlərin cəlb olduğunu bildirmişdir: «Əsas neft və qaz müqavilələrinin imzalanmasına, xarici şirkətlərin Azərbaycanda uzun illər ərzində uğurla fəaliyyət göstərmələrinə baxmayaraq, sərğinin əhəmiyyəti artmaqdadır. Və əlbəttə, əhəmiyyəti olaraq Amerika Birləşmiş Ştatları Prezidentinin və Böyük Britaniyanın Baş nazirinin sərğiyə göndərdikləri təbrik məktubları sərğinin nə qədər böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini bir daha sübut edir». Dövlətimizin başçısı qeyd etmişdir ki, ötən 20 il ərzində Azərbaycan böyük bir yol keçmişdir, ölkəmizin enerji sektorunda böyük nailiyyətlər əldə edilmişdir. Bildirilmişdir ki, məhz bu strategiyanın nəticəsidir ki, bu gün Azərbaycan qarşıda duran bütün əsas enerji məsələlərini uğurla icra edib, öz müstəqil iqtisadiyyatını təmin edib, müstəqilliyini möhkəmləndirə bilib. «Azərbaycan beynəlxalq əməkdaşlıq üçün çox gözəl məkandır. Növbəti illər ərzində də bizim dəqiq, konkret planlarımız var», - deyən Prezident İlham Əliyev respublikamızda beynəlxalq əməkdaşlıq üçün böyük təcrübəni topladığını, «Əsrin müqaviləsi»nin icrası nəticəsində digər sektorlarda da canlanma baş verdiyini və sağlam biznes mühitinin təmin olunması sayəsində investisiya iqliminin yaradıldığını diqqətə çatdırıb: «Bu gün də Azərbaycan MDB məkanında birbaşa xarici sərmayələrin qoyuluşuna görə birinci yerdədir. Biz neft kapitalını insan kapitalına, neft sektorunda əldə edilmiş gəlirləri qeyri-neft sektorunun inkişafına yönəldə bilmişik. Vaxtilə bəzi təhlilçilər tərəfindən deyilən «Azərbaycanı «holland sindromu», yaxud da ki, «neft lənəti» gözləyir» kimi fikirlərini heç biri reallaşmadı. Çünki bizim düşünülmüş siyasətimiz vardır və bizim siyasətimiz tam şəkildə Azərbaycan xalqının maraqlarını təmin edir».

Azərbaycanın zəngin neft ehtiyatları ilə yanaşı, böyük həcmdə qaz mənbələrinə malik olduğunu bildirən dövlət başçısı hazırda qaz amilinin dünya ölkələri üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən sahəyə çevrildiyini vurğulamışdır. Qeyd olunmuşdur ki, 17 il bundan əvvəl «Şahdəniz» müqaviləsi də imzalanıb. O vaxt dünyada və Avropada ümumiyyətlə qaz amili o

qədər də ciddi qəbul edilmirdi. Ona görə «Şahdəniz» müqaviləsinin imzalanması, demək olar ki, dünya miqyasında o qədər böyük əks-səda yaratmadı. «Biz bildirik ki, vaxt gələcək, Azərbaycan özünü dünyaya nəinki neft ölkəsi kimi, qaz ölkəsi kimi də təqdim edəcək», - deyən Prezident İlham Əliyev zəngin qaz yataqlarının işlənilməsi nəticəsində ölkəmizin uzunmüddətli, dayanıqlı inkişafının təmin ediləcəyini diqqətə çatdırmışdır. Dövlətimizin başçısı bildirmişdir ki, bu gün «Şahdəniz» layihəsi olmadan bölgənin enerji təhlükəsizliyini təsəvvür etmək mümkün deyil. «Şahdəniz» qaz yatağı dünya miqyasında ən böyük enerji layihəsidir və onun birinci mərhələsi uğurla icra edilməkdədir, hazırda tərəflər ikinci mərhələnin reallaşmasına yaxındır. Yeni qaz yataqlarının aşkarlanmasında da danışan Prezident İlham Əliyev bildirmişdir ki, «Şahdəniz» qaz yatağından sonra «Ümid» və «Abşeron» yataqları kəşf edilmişdir və bu da ölkəmizin qaz potensialına böyük töhfədir. Hazırda Azərbaycanın təsdiq edilmiş qaz ehtiyatları 2,6 trilyon kubmetrdir. Çox güman ki, yeni məlumatlar bu həcmi daha da artıracaq.

Dünyanın enerji ehtiyatları ilə təmin olunmasında regional layihələrin əhəmiyyətinə toxunan Azərbaycan Prezidenti son bir il ərzində bu sahədə görülmüş ən vacib hadisə kimi TANAP layihəsinin başlanmasını qeyd etmişdir: «Türkiyə ilə Azərbaycan arasında TANAP müqaviləsi bağlanmışdır. Bu layihənin çox böyük, tarixi əhəmiyyəti var. Çox şadam ki, Azərbaycan əsas maliyyə yükünü öz üzərinə götürmüşdür və beləliklə, TANAP layihəsinin icrası üçün bütün imkanlar vardır. TANAP layihəsi Cənub Qaz Dəhlizinin bir tərkib hissəsidir və bəlkə də əsas hissəsidir. Bu layihə böyük maliyyə xərcləri tələb edən layihədir. Çox böyük texniki imkanlar da ortaya qoyulmalıdır. Biz tərəfdaşlarla birlikdə bunu etməyə hazırıq və edəcəyik. TANAP layihəsi Cənub Qaz Dəhlizinin uğurlu icrası üçün əsas şərtidir. Eyni zamanda, bu layihənin başlanması o deməkdir ki, Cənub Qaz Dəhlizi reallaşacaqdır. TANAP layihəsi, eyni zamanda, Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün də çox vacib amildir və əlbəttə, ölkəmizin bundan sonra da uzunmüddətli inkişafını təmin

edəcəkdir. Dövlətimizin başçısı neft gəlirlərinin səmərəli xərcləndiyini və ölkəmizin uğurlu inkişafına möhkəm təməl yaratdığını bildirmişdir: «Azərbaycan nefti Azərbaycan xalqının milli maraqlarına cavab verir. Hesab edirəm ki, düşünülmüş siyasətlə neftdən əldə edilmiş gəlirləri qeyri-neft sektorunun inkişafına yönəldə bilmişik. Biz insan kapitalına böyük sərmayələr qoya bilmişik. Biz bu sahədə tam şəkildə şəffaflığı təmin edə bilmişik və bu gün 15 ilə yaxın fəaliyyət göstərən Dövlət Neft Fondumuz dünya miqyasında suveren fondlar arasında ən qabaqçıl yerlərdədir. Şəffaflığa, idarəçiliyə və bütün meyarlara uyğunluğuna görə Azərbaycan Dövlət Neft Fondu, sözün əsl mənasında, fərqlənir».

...Sonra dövlətimizin başçısı və xanımı sərğinin pavilyonları ilə tanış olmuşlar. Məlumat verilmişdir ki, bu il «Caspian Oil and Gas» sərğisinin yubileyi əlamətdar bir tarix - sərğinin banisi ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 90-cı ildönümü ilə üst-üstə düşür. İlk sərği 1994-cü ilin sentyabr ayında Xəzər hövzəsində karbohidrogen ehtiyatlarının genişmiqyaslı işlənilməsi üzrə əsas istiqamətləri müəyyən edən və respublikanın neft tarixində yeni dövrün əsasını qoymuş «Əsrin müqaviləsi»nin imzalanması ərəfəsində keçirilmişdir. Həmin dövrdə ümummilli lider Heydər Əliyev bu sərğini «dünya neft-qaz şirkətlərini ölkənin neft-qaz sahəsinin inkişafına cəlb etmək üçün münasib platforma» hesab edərək, Azərbaycanda neft-qaz sənayesi üzrə ilk ixtisaslaşdırılmış sərğinin keçirilməsi təşəbbüsünü dəstəkləmişdir və o vaxtdan etibarən «Caspian Oil and Gas» sərğisi neft, qaz və energetika sahəsinin aparıcı mütəxəssislərinin görüşdüyü və memorandumların, gələcək əməkdaşlığa dair sazişlərin və müqavilələrin imzalandığı meydançaya çevrilmişdir. Sərği və konfransın iştirakçıları siyahısında dünyanın neft və energetika sektorunun aparıcı şirkətləri yer alır. Keçiriləyən illər ərzində sərğidə dünyanın 70-dən çox ölkəsindən 5 min 600 şirkət iştirak etmişdir.

Diqqətə çatdırılmışdır ki, bu il öz yubileyini qeyd edən «Caspian Oil and Gas» sərğisində neft-qaz yataqlarının kəşfiy-

yatı və işlənilməsi ilə məşğul olan, habelə servis xidmətləri göstərən dünyanın 27 ölkəsindən 386 şirkət iştirak edir. Onların arasında Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti (ARDNŞ), «bp-Azerbaijan», OMV, «Total», TPAO, «Statoil», «Petkim», RWE və bir çox digər şirkətlər yer alır. Sərği Bakı Ekspo Mərkəzinin 3 pavilyonunda, eləcə də komplekslə yanaşı açıq meydançada keçirilir. Almaniya, Çin, Rusiya, Türkiyə və Böyük Britaniya kimi 5 ölkə sərğidə öz milli qrupları ilə təmsil olunur. Ötən illə müqayisədə sərği meydançasının həcmi 22 faiz, eksponentlərin ümumi sayı isə 25 faiz artmışdır. Daha öncə Azərbaycan bazasında fəaliyyət göstərməyən və ümumi iştirakçıların 20 faizini təşkil edən yeni şirkətlər isə sərğiye marağın böyük olduğunu göstərir. Qeyd edilmişdir ki, burada ən yeni neft-qaz avadanlığı, neftçixarma və enerji daşıyıcılarının nəqli sahəsində qabaqçıl texnologiyalar nümayiş etdirilir. Bundan başqa, sərği iştirakçılarına Azərbaycanda hazırda reallaşdırılan və gələcək layihələr də təqdim olunur. Sərğinin keçirildiyi illər ərzində sevincdirici hal ondan ibarətdir ki, bu tədbirə qatılan yerli şirkətlərin sayı illərlə artır və bu il onlar sərği iştirakçıların ümumi sayının 30 faizini təşkil edirlər. İyirmi şirkətin sponsorluq etdiyi sərğinin baş sponsoru Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti, «qızıl sponsor»ları isə «bp-Azerbaijan» və «Statoil» şirkətləridir. Həmçinin dünyanın müxtəlif ölkələrindən onlarla aparıcı kütləvi informasiya vasitəsi sərği və konfransa informasiya dəstəyi göstərir.

rasmi xronika

Azərbaycan-Rusiya əlaqələri inkişaf edir

Prezident İlham Əliyev iyunun 3-də Rusiya Federasiyası Dövlət Dumasının beynəlxalq əlaqələr komitəsinin sədri, Avropa Şurası Parlament Assambleyasında Rusiya nümayəndə heyətinin rəhbəri Aleksey Puşkovu qəbul etmişdir. Görüşdə Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyası arasında ikitərəfli münasibətlərin müxtəlif sahələrdə uğurla inkişaf etdiyini vurğulanmış, parlamentlərarası əlaqələrin münasibətlərimizin daha da möhkəmləndirilməsi işinə verdiyi töhfənin əhəmiyyəti qeyd olunmuşdur. Söhbət zamanı ölkələrimizin beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində, o cümlədən Avropa Şurası Parlament Assambleyasında fəal əməkdaşlıq etdiyini qeyd olunaraq, bu qurumda qarşılıqlı dəstəyin verilməsi yüksək qiymətləndirilmişdir.

***

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev iyunun 3-də Rusiya Federasiyasının ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Vladimir Doroxini də qəbul etmişdir. Səfir Vladimir Doroxin dövlətimizin başçısına Rusiyada Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin 90 illik yubileyi münasibətilə xatirə markasının buraxıldığı barədə məlumat verərək markanın nümunələrini Prezident İlham Əliyevə təqdim etmişdir.

Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin müxtəlif sahələrdə uğurla inkişaf etdiyini vurğulanmış, bu münasibətlərin gələcəkdə də inkişaf etdiriləcəyinə əminlik ifadə olunmuşdur.

Azərbaycanla Böyük Britaniya arasında sıx əməkdaşlıq mövcuddur

Prezident İlham Əliyev mayın 31-də Böyük Britaniya Parlamentinin İcmalar Palatasının üzvü, Britaniya-Azərbaycan parlamentlərarası qrupunun sədri Kristofer Pinçerin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Görüşdə Azərbaycan Respublikası ilə Böyük Britaniya arasında ikitərəfli əlaqələrin uğurla inkişaf etdiyini vurğulanmış, əməkdaşlığımızın siyasi, iqtisadi, enerji, birgə layihələrin həyata keçirilməsi, təhlükəsizlik, mədəniyyət və digər mühüm sahələri əhatə etdiyi bildirilmiş, ikitərəfli münasibətlərimizin daha da möhkəmləndirilməsində parlamentlərarası əməkdaşlığın əhəmiyyətli rolu qeyd olunmuşdur. Görüşdə, həmçinin, Avropa İttifaqı və NATO əməkdaşlığına dair məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılmışdır.

2 Referat müsabiqəsinin qalibləri mükafatlandırıldı

4 Qeyri-neft sektoruna kapital qoyuluşlarının həcmi artır

5 Elektron xidmətlərdən istifadə imkanları genişləndirilir

7 Türkiyə şirkətləri iri sərmayədarlara çevrilirlər

Milli Məclis 2012-ci ilin dövlət büdcəsinin icrasını təsdiqlədi

Milli Məclisin mayın 31-də keçirilən plenar iclasında «Azərbaycan Respublikasının 2012-ci il dövlət büdcəsinin icrası haqqında» qanun layihəsi müzakirəyə çıxarılıb. Layihə barədə məlumat verən parlamentin iqtisadi siyasət komitəsinin sədri Ziyad Səmədzadə Maliyyə Nazirliyi və Hesablama Palatasının büdcənin icrası ilə bağlı hesablama apardığını vurğulayıb: «Gəlirlər 23 maddədən ibarətdir, 4 maddə üzrə kəsir var. Bu da 3,5 mln. manat kəsir deməkdir. Ancaq başqa sahələrdən daxilolmalar həmin kəsiri örtüb. Büdcə xərclərinin icrası ilk dəfə 98% səviyyəsində olub. Nəzərdə tutulan proqramların həyata keçirilməsi bütövlükdə əhalinin gəlirlərinin artmasını şərtləndir-

464 989,9 min manat həcmində təsdiq edilib. 2012-ci ildə ÜDM-in həcmi əvvəlki ilə müqayisədə 2,2% artaraq 54 mlrd. manat, ÜDM-in əhalinin hər nəfərinə düşən həcmi 5.884,5 manat təşkil edib. Büdcə gəlirləri 17.038 mln. manat proqnoza qarşı faktiki olaraq 17.281,5 mln. manat, xərcləri isə 17.672 mln. manata qarşı 17.416,5 mln. manat təşkil edib.

Maliyyə nazirinin sözlərinə görə, ötən il Azərbaycanın valyuta ehtiyatları 14% artaraq 46 mlrd. ABŞ dollarına çatıb, əhalinin gəlirləri isə 13,8% artaraq 34,7 mlrd. manat, orta aylıq əməkhaqqı 395 manat olub. Keçən il ölkənin xarici ticarət dövriyyəsinin həcmi 33,6 mlrd. dollar, o cümlədən ixrac 23,9

yələşdirilib. Onun sözlərinə görə, sosial sahəyə ayrılan vəsaitlər də artırılıb: «Keçən il icmal büdcənin gəlirləri 14,4% çox olub, proqnozlaşdırılardan 2,3 dəfə çox büdcə profisitə əldə edilib. Dövlət büdcəsinin gəlirləri isə ÜDM-də 32%-ə çatıb».

Maliyyə naziri qeyd edib ki, 2012-ci ildə müdafiə xərclərinə 2,899 mlrd. manat yönəldilib. Keçən il elm, səhiyyə, mədəniyyət obyektlərinin tikintisinə 1,451 mlrd. manat sərf olunub. Naxçıvan-da investisiya xərclərinin maliyyələşdirilməsinə 130 mln. manat ayrılıb. Dövlət Neft Fondundan daxil olan vəsaitlərdən qaçqın və məcburi köçkünlərin mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılmasına 300 mln. manat xərclənib.

Neft gəlirləri kifayət qədərdir. Kənd təsərrüfatında davamlı iqtisadi inkişafı təmin etmək üçün vəsaitlərin ayrılması davam etdirilib. Borclanma ilə bağlı Azərbaycan dövlətinin heç bir dövlət qarşısında problemi yaranmayıb və 2012-ci ildə Azərbaycan bu parametrdə görə MDB məkanında və dünyada öndə gedən ölkələrdən biri olub. Dünyada ən az büdcə kəsri olan ölkələrdən biri də məhz Azərbaycandır».

Daha sonra maliyyə naziri Samir Şərifov büdcənin icrası barədə məlumat verib: «Azərbaycanın 2012-ci il dövlət büdcəsinin gəlirlər hissəsinin icrası 17.281.521,6 min manat, xərclərinin - 17.416.453 min manat, büdcə kəsiri - 134,9 mln. manat, büdcə xəzinəsindəki qalıq -

mlrd. dollar olub. İxracın strukturunda 84,6% xam neft, 5,5% neft məhsulları, 2,7% təbii qaz, 1,1% meyvə və tərəvəz, 6,1% isə digər məhsulların payına düşüb.

2012-ci ildə dövlət büdcəsi vəsaitləri hesabına hərbiçilərin mənzillərlə təmin olunması üçün 3,31 mln. manat vəsait ayrılıb. Nazir deyib ki, bu vəsait 2012-ci il və 2013-cü ilin 4 ayında hərbiçilər üçün 187 mənzilin alınmasına ayrılıb. Bu mənzillər Bakı, Naxçıvan, Sumqayıt və Xırdalan şəhərlərində alınıb.

S.Şərifov deyib ki, 2012-ci ildə makroiqtisadi dayanıqlıq qorunaraq saxlanılıb, əhalinin gəlirləri artıb, qeyri-neft sektorunun, regionların inkişafına vəsait qoyulmuşu davam edib, nəzərdə tutulan bütün proqramlar maliyyə

S.Şərifov aqrar sektora diqqətin davam etdirildiyini vurğulayıb: «Bu məqsədlə dövlət büdcəsindən 112 mln. manat sərf edilib. Regionların sosial-iqtisadi inkişafı nəticəsində büdcəyə 530 mln. vəsait daxil olub». Maliyyə nazirinin sözlərinə görə, keçən il büdcə 634 mln. manat kəsirlə təsdiqlənib. Lakin faktiki olaraq büdcə kəsiri 135 mln. manat təşkil edib: «Bu ilin yanvar ayına olan məlumata əsasən, büdcə xəzinəsində 465 mln. manat var. Xahiş edirəm ki, həmin vəsaitdən bu ilki büdcə xərclərinin ödənilməsində istifadə edək».

Müzakirələrdən sonra Azərbaycanın 2012-ci il dövlət büdcəsinin icrası ilə bağlı qanun layihəsi səsə qoyularaq qəbul olunub.

Rəşad SADIQOV

Bu ilin ilk dörd ayında...

Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun (DSMF) gəlirləri 874,6 mln. manat təşkil edib ki, bu da cari ilin proqnoz göstəricisindən 22,6 mln. manat və ya 2,7% çoxdur.

Hesabat dövründə məcburi dövlət sosial sığorta haqları üzrə daxilolmalar proqnozdan 22,7 mln. manat və ya 5,1% yuxarı olmaqla 2012-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 13,9% və ya 56,7 mln. manat artaraq 463,8 mln. manat təşkil edib.

Məcburi dövlət sosial sığorta haqları üzrə daxilolmaların 63,8%-i və ya 295,9 mln. manatı qeyri-büdcə sektorunun payına düşür. Həmin sektorun ödədiyi məcburi dövlət sosial sığorta haqlarının məbləği proqnoza nisbətən 54,8 mln. manat və ya 22,7%, əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən isə 21,1% və ya 51,5 mln. manat yuxarı olub. Bu dövrdə sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslərin və torpaq pay mülkiyyətçilərinin sosial sığortaya cəlb edilməsi gücləndirilib. Nəticədə əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul

olan fiziki şəxslərdən daxilolmalar 50,9%, torpaq pay mülkiyyətçilərdən daxilolmalar isə 85,4 faiz artıb.

Sözgedən dövr ərzində büdcədən maliyyələşən təşkilatlar üzrə daxilolmalar 167,9 mln. manat təşkil edib. Həmin təşkilatların ödədiyi məcburi dövlət sosial sığorta haqları əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 3,2% və ya 5,1 mln. manat artıb.

Daxilolmaların səviyyəsi pensiya və müavinətlərin vaxtında maliyyələşdirilməsinə imkan verib. 2013-cü ilin yanvar-aprel aylarında Fondun xərcləri 821,9 mln. manat olub. Hesabat dövründə pensiya və müavinətlərin maliyyələşdirilməsi üçün DSMF tərəfindən 808,1 mln. manat vəsait yönəldilib ki, bu da əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 39,1 mln. manat və ya 5,1% çoxdur. Pensiya xərcləri 2012-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 5% və ya 37,7 mln. manat artaraq 789,5 mln. manat təşkil edib.

Bu ilin yanvar-aprel aylarında əhaliyə 18,7 mln. manat məbləğində müavinət ödənilib.

Referat müsabiqəsinin qalibləri mükafatlandırıldı

«Azərbaycanın vergi jurnalı» tərəfindən ümumilli lider Heydər Əliyevin 90 illik yubileyinə həsr olunan «Azərbaycan-2020: vergi sisteminin gələcəyinə baxış» mövzusunda magistrantlar arasında referat yazılışı üzrə beynəlxalq müsabiqənin qalibləri müəyyən olunub. Qaliblərin mükafatlandırılmasına həsr olunan tədbirdə çıxış edən jurnalın redaktoru, professor Elşən Hacızadə müsabiqənin məqsədinin magistrantlar arasında vergi sahəsində araşdırmalar aparan ən yaxşı tədqiqatçıları üzə çıxarmaq, vergi mövzusunun gənc tədqiqatçıları arasında populyarlığını artırmaq və bu cəhətdən müvafiq mütəxəssislərin hazırlığını stimullaşdırmaq olduğunu demişdir. Müsabiqənin hər il keçirildiyini vurğulayan redaktor bu ilki müsabiqənin övvelkilərdən beynəlxalq statusunun olması ilə fərqləndiyini qeyd etmişdir.

İştirakçıların nəzərinə çatdırılmışdır ki, «Azərbaycanın vergi jurnalı» 2003-cü ildən nəşr edilir, Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında AAK-in qərarı ilə iqtisad elmləri üzrə elmi nəşrlər siyahısına daxil edilmişdir. Hazırda jurnal 3800 nüsxə tirajla çıxır, dörd dildə məqalə qəbul edilir.

Müsabiqəyə, bir neçəsi xarici ölkələrdən olmaqla, 25 referat təqdim edilmiş, onlardan 14-ü mükafata layiq görülmüşdür. Qaliblərin obyektiv seçimi məqsədilə referatlar 3, ehtiyac yarandıqda təqdirə isə 5 rezensent tərəfindən oxunmuşdur.

Vergilər Nazirliyinin Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar Baş İdarəsinin rəisi, AMEA-nın müxbir üzvü professor Akif Musayev magistrantlar arasında keçirilən ənənəvi referat müsabiqəsinin əhəmiyyətini vurğulayaraq bildirmişdir ki, belə bir yarışda iştirak etmək böyük istəyin, özünəgüvənin nəticəsində mümkün ola bi-

lər. Müsabiqəyə qatılan gənclər öz araşdırmalarında sübut etdilər ki, bizim belə tədqiqatçılara, belə gənclərə ehtiyacımız var. Vergilər sahəsində biliklərin yayılmasında, elmi aləmə və geniş ictimaiyyətə çatdırılmasında bu müsabiqənin böyük önəmi var.

Tədbirdə Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti Magistratura Mərkəzinin direktoru, dosent Həsən İsmayılov və Neft Akademiyasının nümayəndəsi, professor Qəzənfər Süleymanov çıxış edərək belə müsabiqələrdə iştirak etməyin gələcək elmi uğurlar üçün başlanğıc olduğunu vurğulamışlar.

Müsabiqədə 3-cü yerə 3 nəfər - Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyasının magistrantı Səftər Vəlizadə (mövzu - «Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış») İnkişaf Konsepsiyasında vergi sisteminin missiyası), Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin magistrantı Ramin İlyasov (mövzu - «Azərbaycanın vergi sisteminin perspektiv inkişaf istiqamətləri») və Türkiyə Respublikasının Dokuz Eylül Universitetinin magistrantı Fatma Yapıcı (mövzu - «Azərbaycanın vergi sisteminin gələcək inkişaf yolları») layiq görülmüşlər. 2-ci yerə ABŞ-ın Seton Hall Universitetinin magistrantı Klare Finnegan (mövzu - «Korupsiyadan uzaq vergitutma: vergi sisteminin spesifik elementləri ilə korruptsiya arasındakı əlaqə üzrə empirik təcrübə»), 1-ci yerə isə həmin universitetin Eytayo Akanji (mövzu - «Azərbaycanın vergi sisteminin effektivliyinin və səmərəliliyinin yüksəldilməsi») layiq görülmüş, 9 iştirakçıya isə həvəsləndirici mükafatlar verilmişdir.

Əcnəbi qaliblər Eytayo Akanji və Klare Finnegan və Fatma Yapıcı videdeo-süjet vasitəsilə müsabiqə haqqında təəssüratlarını bölüşmüşlər. Daha sonra müsabiqə iştirakçıları elmi

rəhbərləri - dosent Rəhimə Nurəliyeva, iqtisad elmləri doktoru Yaşar Kəlbiziyev, professor Kamil Tüğən və professor Ömer Gökçekuş rəy və fikirlərini söyləmişlər.

Eytayo Akanji (1-ci yer): «Belə bir müsabiqədə iştirak etməklə, Azərbaycanın vergi sisteminin effektivliyinin artırılması yollarını axtarmaqla biz öz bilik, təcrübə və bacarıqlarımızı tədbiq etmək üçün gözəl imkan əldə etdik. Apardığımız araşdırmada ölkəmiz haqqında çoxlu məlumatlar topladıq. Sizin zəngin mədəni irisiniz, köklü tarixiniz və böyük turizm potensialınızın olduğunu öyrəndik».

Klare Finnegan (2-ci yer): «Mənim referat yazımı ikinci yerə layiq gördükləri üçün müsabiqənin Resnzentlər Heyətinə təşəkkürümü bildirirəm. Belə bir müsabiqədə iştirak etmək bizə real dünya problemlərini öyrənmək üçün müstəsna imkan yaradır. İnanırıq ki, referat yazısından qazandıığımız təcrübə gələcək karyeramıza müsbət təsir göstərəcəkdir».

Səftər Vəlizadə (3-cü yer): «Bu müsabiqədə ikinci dəfədir iştirak edirəm və hər ikisində 3-cü yerə layiq görülmüşəm. Bu məni çox sevindirir. Müsabiqədə iştirak etməyin mənə müsbət təsiri oldu. Özümə inandım, başqa jurnallara yazılar verdim. Gələcək həyatımda uğurlar qazanmaq üçün bu müsabiqə yaxşı bir başlanğıcdır».

Ramin İlyasov (3-cü yer): «Müsabiqədə iştirak etmək və üçüncü yeri tutmaq mənim üçün böyük uğurdur. Bunun elmi axtarışlarımda ilk ciddi uğur olduğumu deyə bilərəm».

Fatma Yapıcı (3-cü yer): «Qatıldığımız referat müsabiqəsində 3-cü yerə layiq görülməyimə çox seviniyəm. Araşdırmamıza qiymət verildiyi üçün hər kəsə təşəkkür edirəm».

AYTÖN

Bakıda Türkiyə-Azərbaycan beynəlxalq konfransı keçirilib

İyunun 3-də Bakı Biznes Mərkəzində İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin İqtisadi İslahatlar Elmi-Tədqiqat İnstitutunun, Bakı Biznes Tədris Mərkəzinin, Azərbaycanda İxrac və İnvestisiyaların Təşviqi Fondunun (AZPROMO) və Türkiyənin Özyeğin Universitetinin təşkilatlığı ilə «Sosial-iqtisadi inkişafda sahibkarlığın rolu: Türkiyə-Azərbaycan təcrübəsi» mövzusunda beynəlxalq praktik konfrans keçirilib.

İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, tədbirdə çıxış edən İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin Aparatının rəhbəri Samir Vəliyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla həyata keçirilən sosial-iqtisadi siyasət nəticəsində ölkə iqtisadiyyatında davamlı inkişafın təmin olunduğunu, sahibkarlıq fəaliyyətinin genişləndiyini vurğulayıb. Bildirilib ki, ötən illər ərzində dövlət-sahibkar münasibətlərinin inkişaf etdirilməsi, biznes mühitinə dair qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi, sahibkarlığa dövlət dəstəyinin genişləndirilməsi, maarifləndirmə, sahibkarların işgüzar əlaqələrinin inkişafı kimi kompleks tədbirlər həyata keçirilib, sahibkarlara göstərilən xidmətlər elektronlaşdırılıb. Ölkədə sahib-

karlığın inkişaf etdirilməsi sahəsində həyata keçirilmiş məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində özəl bölmənin ÜDM-dəki çəkisi 80%-i ötürüb. Bu gün Azərbaycanda dünya standartlarına uyğun, yüksək keyfiyyətli və rəqabətqabiliyyətli məhsullar istehsal edən müəssisələr mövcuddur və onların sayı davamlı olaraq artır. Samir Vəliyev Azərbaycanın genişmiqyaslı inkişaf və quruculuq proseslərinə xarici tərəfdaşlar tərəfindən böyük maraq göstərildiyini qeyd edib, iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində, o cümlədən özəl bölmənin inkişafı sahəsində bir sıra ölkələrlə, o cümlədən Türkiyə ilə əməkdaşlıq və təcrübə mübadiləsinin həyata keçirildiyini diqqətə çatdırıb.

Türkiyənin Azərbaycandakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Alpar Coşqun, Özyeğin Universitetinin rektoru Erhan Erkut konfransda çıxış edərək, ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafından məmnunluğunu bildirdilər, iki dost ölkə arasında iqtisadi-ticarət əlaqələrinin genişlənməsində sahibkarlığın xüsusi rolu qeyd ediblər.

Sahibkarlar (İşgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyasının prezidenti Məmməd Musayev, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının İqtisadiyyat İnstitutunun direktoru İsa Aliyev çıxışlarında ölkənin dinamik iqtisadi inkişafında, dövlət program-

larından irəli gələn vəzifələrin icrasında və sosial məsələlərin həllində sahibkarların yaxından iştirak etdiyini bildirib, Azərbaycanda sahibkarlığın inkişafına böyük diqqət və qayğı göstərildiyini vurğulayaraq, sahibkarlıq fəaliyyətinin daha da genişləndirilməsi sahəsində tədqiqatların əhəmiyyətini diqqətə çatdırıblar.

Konfransda İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin İqtisadi İslahatlar Elmi-Tədqiqat İnstitutunun direktoru Vilayət Vəliyev «Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış» İnkişaf Konsepsiyasının əsas hədəfləri və ölkə regionlarında sahibkarlığın inkişafı barədə məlumat verib.

Sonra İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin Sahibkarlığın inkişafı siyasəti şöbəsinin müdiri müavini Hüseyn Paşayev «Azərbaycanda sahibkarlığın inkişaf perspektivləri», Türkiyənin Özyeğin Universitetinin dosenti Ümit Özlale sahibkarlıq sahəsində Türkiyə təcrübəsi, Bakı Biznes Tədris Mərkəzinin direktoru Akif Fərruxov «Biznes tədrisinin inkişaf istiqamətləri», AZPROMO-nun prezidenti Rüfət Məmmədov «Azərbaycanda ixracın və investisiyaların təşviqində sahibkarlığın rolu», Azərbaycan-Türkiyə İş Adamları Birliyinin (ATİB) nümayəndəsi Kənan Aslanlı «Kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı və ATİB» mövzularında təqdimatlarla çıxış ediblər.

RƏQƏMLƏRİN DİLİ İLƏ

- ❖ İqtisadi İnkişaf Nazirliyindən verilən məlumata görə, son bir ildə ölkədə **100** sənaye müəssisəsi istifadəyə verilib, **90** müəssisənin tikintisi isə davam etdirilir.
- ❖ Azərbaycandakı bankların məcmu aktivləri **19 mlrd. manata** çatıb.
- ❖ Azərbaycan Dövlət Neft Fondunun qızıl ehtiyatları 2013-cü ilin sonuna kimi **30 tona** çatdırılacaq.

İdman mərc oyunlarını təşkil edən vergi ödəyiciləri üçün trening

Mayın 30-da «Qafqaz Bakı City» hotelində idman mərc oyunlarının təşkili ilə məşğul olan 150-dək vergi ödəyicisi üçün trening keçirilmişdir.

«Azərinteltek» şirkətinin təşkilatçılığı ilə keçirilən tədbirdə vergi ödəyicilərinə 2012-ci il 21 dekabr tarixli «Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında» Qanunun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar idman mərc oyunlarının dövrüyyəsinin vergitutmaya cəlb olunması qaydaları barədə geniş məlumat verilməmişdir. Qeyd edilmişdir ki, Azərbaycanın mərc oyunları sektorunda investisiya potensialını qiymətləndirmək məqsədilə 19 yanvar 2010-cu il tarixində «Azərinteltek» Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti yaradılmışdır. Şirkətin təsisçilərindən biri Türkiyənin mərc oyunları sektorunda ixtisaslaşmış «İnteltek» şirkətidir. Şirkət 2004-cü ildən Türkiyə Respublikasının ilk və tək qanuni mərc oyunları operatorudur. Ötən müddət ərzində «Inteltek» şirkəti hazırda dünya mərc oyunları bazarının ən qabaqcıl və innovativ

şirkətlərindən birinə çevrilmişdir. «Azərinteltek» Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti «Topaz» əmtəə nişanı ilə 18 yanvar 2011-ci il tarixdən etibarən Azərbaycanda mərc oyunlarının keçirilməsinə başlamışdır.

2012-ci ilin nəticələrinə görə, şirkətin 118 milyon manat dövriyyəsi olmuş, həmin vəsaitin 7 milyon 81 min manatı vergiyə cəlb olunmuşdur. «Topaz»ın ümumi dövriyyəsinin 4,2% həcmində vəsait «AzərİdmanServisi» dövlət müəssisəsinin hesabına gəlir. Bu vəsaitlə ayrı-ayrı federasiyalar, idman təşkilatları maliyyələşdirilir, idmançıların sosial problemləri həllini tapır. Ümumilikdə, bu konsepsiyanın məqsədi idmanı maliyyələşdirmək və insanlarda idmana marağı artırmaqdan ibarətdir.

Tədbirdə çıxış edən Vergilər Nazirliyinin Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar Baş İdarəsinin Qanunvericiliyin monitorinqçi və təşkilat şöbəsinin rəisi Niyaz Şükürov vergi ödəyicilərinin maarifləndirilməsi işinin nazirliyin fəaliyyətində mühüm yer tutduğunu diqqətə çatdırmışdır. Bildirilmişdir ki, Vergi Məcəlləsində edilmiş son dəyişik-

liklərə qədər idman mərc oyunlarının vergitutmaya cəlb edilməsi sahəsində mükəmməl qanunvericilik mövcud olmamış, bu məsələ Nazirlər Kabinetinin 2011-ci il 1 mart tarixli, 55 nömrəli «Vergi ödəyicisinin, o cümlədən idman mərc oyunlarını həyata keçirən vergi ödəyicisinin (mərc oyunları operatorunun) və bu oyunların keçirilməsində vasitəçi olan agentin (mərc oyunları satıcısının) əldə etdiyi mənfəəti (gəliri) birbaşa müəyyən etmək mümkün olmadığı hallarda mənfəətin (gəlirin) hesablanması Qaydaların 7-ci bəndinə müvafiq şəkildə - şərti üsulla hesablanmışdır. Qeyd olunmuşdur ki, hazırda idman mərc oyunlarının keçirilməsi ilə bağlı əldə olunan vəsaitlərin vergiyə cəlb edilməsi qaydaları yalnız Vergi Məcəlləsi əsasında tənzimlənir: «Hazırda idman mərc oyunları ilə bağlı bütün bəndlərin həmin qərardan çıxarılması ilə bağlı layihə hazırlanmışdır və yaxın günlərdə Nazirlər Kabineti tərəfindən qəbul ediləcəkdir».

N.Şükürov Vergi Məcəlləsində əksini tapmış «idman mərc oyunları», «idman mərc oyunlarının ope-

ratoru», «idman mərc oyunlarının satıcısı» və digər anlayışlarla bağlı ətraflı izahat vermiş, habelə vergi ödəyicilərinin vəzifələrindən danışıbmışdır. Bildirilmişdir ki, Məcəllənin 16-cı maddəsinə əsasən, lotereya biletlərinin satışı, idman mərc oyunları üzrə operator və satıcı tərəfindən həyata keçirilən fəaliyyətə görə nəzarət-kassa aparatı tətbiq edilmir: «Məcəllənin 102-ci maddəsində «Bədən tərbiyyəsi və idman haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 53-1-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş qaydada keçirilən idman mərc oyunlarından əldə olunan uduşlar gəlir vergisindən azaddır. Məcəllənin 220-ci maddəsinin 9-cu bəndində isə göstərilir ki, idman mərc oyunlarının operatoru tərəfindən oyun iştirakçılarından qəbul edilmiş vəsaitdən 6 faiz dərəcəsi ilə, idman mərc oyunlarının satıcısı tərəfindən isə operatorun ona verdiyi komisiyon haqdan 4 faiz dərəcəsi ilə sadələşdirilmiş vergi hesablanır».

Sonda vergi ödəyicilərini maraqlandıran suallar ətraflı cavablandırılmışdır.

S.MUSTAFAYEV

Akif Musayev

Azərbaycan Respublikası
Vergilər Nazirliyinin
Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar
Baş İdarəsinin rəisi

Rakurs

Vergitutmada bərabərlik

İstənilən cəmiyyətin qanunvericilik aktları ilə müəyyən olunmuş hüquqi normalar, demək olar ki, sosial münasibətlərin iştirakçılarının qanunauyğun davranışlarının ümumi modelini təşkil edir. Qanunvericilik aktlarında əxlaqla, dinlə, ənənə ilə bağlı əksini tapmış və bu kimi digər sosial normalar lokal xarakter daşıyaraq cəmiyyətin üzvü olan hər bir kəsin qanunla müəyyən edilmiş müxtəlif situasiyalarda davranış qaydalarını tənzimləyir. Bu zaman milli, irqi, dini mənsubiyyətdən və statusundan asılı olmayaraq, heç kəs hüquqi tənzimlənmə məsələlərindən kənar qala bilməz. Dövlətin müəyyən etdiyi hüquqi normalar ümumi, universal xarakter daşıyaraq bütün ölkə əhalisinə şamil edilir. Bəzən hüquqi normalar yalnız məhdud dairədə olan subyektlər arasındakı ictimai münasibətləri tənzimləyərək qısa bir müddət ərzində təsir göstərir. Belə hallar isə, bir qayda olaraq, yalnız istisna xarakteri daşıya bilər.

Cəmiyyətin sosial, iqtisadi və digər sahələrində baş verən münasibətlərin tənzimlənməsində hüquq normalarının bütün iştirakçılar üçün ümumi, bərabər və məcburi olması təminat hər bir dövlətin ali qanunu olan Konstitusiyaya əsaslanır.

Vergi Məcəlləsinə əsasən, mülkiyyət formasından və ya fiziki şəxslərin vətəndaşlığından və ya kapitalın yerindən asılı olaraq vergilərin müxtəlif dərəcələrinin müəyyən edilməsi qadağandır

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına əsasən, qanunla müəyyən edilmiş vergiləri və başqa dövlət ödənişlərini tam həcmdə və vaxtında ödəmək hər bir kəsin borcudur. Heç kəs qanunla nəzərdə tutulmuş əsaslar olmadan və qanunda göstərilmiş həcmdən əlavə vergiləri və başqa dövlət ödənişlərini ödəməyə məcbur edilə bilməz.

Demək olar ki, mahiyyətə eyni olan normalar bu və ya digər formada əksər ölkələrin də əsas qanunlarında öz əksini tapmışdır. Məsələn, İtaliyanın Konstitusiyasına görə, hər bir şəxs dövlətin funksiyalarının yerinə yetirilməsinə tələb olunan xərclərdən öz imkanlarına uyğun olaraq iştirak etməlidir. İspaniyanın Konstitusiyasına əsasən, hər kəsin ictimai xərclərdə iştirakı onların iqtisadi imkanlarına uyğun olaraq ədalətli vergi sistemi vasitəsilə təmin edilməlidir.

Qeyd etmək lazımdır ki, Konstitusiyaya qanunlarında vergi ödəməyin hər kəsin vəzifəsi kimi göstərilməsinə baxmayaraq, ölkələrin vergi qanunvericiliyində müxtəlif növ vergilər üzrə güzəştlər və azadolmalar da nəzərdə tutulur. Belə vergi imtiyazları dövlətin həyata keçirdiyi sosial-iqtisadi siyasətə uyğun olaraq vergi ödəyicilərinin müəyyən kateqoriyalarına və ya müxtəlif fəaliyyət sahələrinə şamil edilir. Lakin istənilən ölkələrin vergi qanunvericiliyinə nəzər salsaq, görürük ki, vergitutmanın ümumi qəbul olunmuş prinsiplərinə uyğun ayrı-ayrı fərdlər üçün vergi güzəştlərinin və azadolmaların müəyyən olunması yolverilməzdir. Ümumiyyətlə desək, vergi azadolmalarının qanunda nəzərdə tutulması vergi ödəyicilərinin formal hüquqi bərabərliyinə ziddiyyət yaradır. Belə ki, vergi ödəyicilərinin hər hansı kateqoriyası üçün vergi güzəştləri və azadolmaları verildiyi halda, onların vergi yükü digər vergi ödəyicilərinin üzünə köçürülmüş olur. Lakin burada əsas prinsiplə məsələ ondan ibarət olmalıdır ki, vergi yükünün ədalətli və bərabər paylanması təmin edilsin.

Göstərilənlərə əsasən, müəyyən kateqoriyadan olan vergi ödəyiciləri üçün vergi güzəştləri verildiyi halda digərlərində əlavə vergi yükü yarandıqına görə, vergi güzəşti və azadolmalarının verilməsi məsələlərinə olduqca ehtiyatlı yanaşmaq lazımdır. Son dövrlərdə əksər ölkələrin yürütdüyü vergi siyasətində əlavə vergi güzəştlərinin verilməsi tendensiyasının tədricən aşağı düşməsi müşahidə edilməkdədir ki, bu da vergitutmada bərabərlik prinsipinin möhkəmləndirilməsi məqsədlərindən irəli gəlir.

Vergitutmada bərabərlik prinsipinin tətbiqi həm də vergiyə cəlb olunma sahəsində istənilən diskriminasiyanın aradan qaldırılmasını nəzərdə tutur. Diskriminasiyanın aradan qaldırılması ilk növbədə hər bir vergi ödəyicisinin qanun və məhkəmə qarşısında eyni vergi-hüquq statusu ilə təmin edilməsi deməkdir.

Vergitutma tarixində diskriminasiya hallarına yol verilməsi, demək olar ki, qeyri-adi hal olmamışdır. Belə ki, orta əsrlərdə Avropa ölkələrinin vergi qanunvericiliyində yəhudilərə yüksək vergi dərəcələrinin tətbiq edilməsi təcrübəsinə rast gəlmək olar. Çar Rusiyasının qanunvericiliyinə görə, XIX əsrin sonu və XX əsrin əvvəllərində hərbi xidmətdən imtina edən qafqaz müsəlmanlarından əlavə olaraq «hərbi vergi» adlanan verginin ödənilməsi tələb olunurdu.

Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində vergitutmanın əsas prinsiplərindən biri kimi vergilərin siyasi, ideoloji, etnik, konfessional və vergi ödəyiciləri arasında mövcud olan digər xüsusiyyətlər əsas götürülməklə müəyyən edilə bilməzliyi və diskriminasiya xarakteri daşıya bilməzliyi qeyd olunmuşdur. Eyni zamanda, Vergi Məcəlləsində göstərilir ki, Azərbaycan Respublikasının vahid iqtisadi məkanını pozan və pul vəsaitlərinin azad yerdəyişməsinə bilavasitə və ya dolayısı ilə məhdudlaşdıran və ya digər yolla vergi ödəyicilərinin qanuni fəaliyyətinə maneçilik törədən vergilərin müəyyən edilməsinə yol verilmir. Vergi Məcəlləsinə əsasən, mülkiyyət formasından və ya fiziki şəxslərin vətəndaşlığından və ya kapitalın yerindən asılı olaraq vergilərin müxtəlif dərəcələrinin müəyyən edilməsi qadağandır. Vergitutmanın Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən olunmuş və digər prinsipləri vergitutmada bərabərliyi təmin etməklə, azad sahibkarlığın inkişafı üçün ədalətli hüquqi mühitin yaradılmasına xidmət edir.

«Vergilər uşaqların gözü ilə» müsabiqəsi keçirilmişdir

May ayının 31-də Uşaqları Beynəlxalq Müdafiə Günü münasibətilə Vergilər Nazirliyinin və Tofiq İsmayilov adına Uşaq-Gənclər Yaradıcılıq Sarayının rəsm qalereyasının təşkilatçılığı ilə «Vergilər uşaqların gözü ilə» rəsm və inşa müsabiqəsinə yekun vurulmuşdur.

Tədbiri T.İsmayilov adına Uşaq-Gənclər Yaradıcılıq Sarayının direktoru Bədayə Ramazanova açmışdır. Qeyd edilmişdir ki, müsabiqəyə təqdim olunmuş əsərlərdə əks olunan kiçik təsəvvürlər gələcək üçün böyük təməldir və cəmiyyətin mühüm parçası olan gənc nəsildə vergi mədəniyyətinin və vergi biliklərinin formalaşmasına xidmət edir. Builki müsabiqə aprel ayında start götürmüş, 250-dən çox rəsm nümunəsi və inşa münisiflər heyəti tərəfindən dəyərləndirilərkə qaliblər müəyyən olunmuşdur.

Vergilər nazirinin müşaviri Ələkbər Məmmədov bildirmişdir ki, gənc nəslin nümayəndələrinə ver-

gi mədəniyyətinin aşılması, cəmiyyətdə vergilərin könlü ödənilməsi prinsiplərinin təbliğ olunması Vergilər Nazirliyinin vergi ödəyicilərinə xidmət sahəsində gördüyü işlərin mühüm hissəsidir. Belə rəsm müsabiqələri uşaqların dövlətçilik haqqında anlayışlarının genişlənməsinə, vergilərin ictimai həyatda oynadığı rol haqqında onlarda müəyyən təsəvvürlərin formalaşmasına imkan yaradır. Tədbirin keçirilməsində əsas məqsəd vergilər haqqında anlayış və bilikləri təsvirlər vasitəsilə gələcəyin vergi ödəyiciləri olan gənclərə çatdırmaqdır.

Hər il müsabiqəyə təqdim olunmuş ən yaxşı rəsm əsərləri nəfis albom şəklində nəşr edilir və Vergilər Nazirliyinin qatıldığı sərgi və tədbirlərdə nümayiş etdirilir. Mü-kafata layiq görülmüş rəsm əsərlərinin çoxu hazırda Vergilər Nazirliyinin inzibati binasının divarları-

nı bəzəyir və builki müsabiqədə iştirak edən əsərlərin ən yaxşılarından da bu məqsədlə istifadə olunacaq.

Sonra rəsm və inşa üzrə builki müsabiqənin qalibləri elan edilmiş, münisiflər heyətinin üzvləri tərəfindən onlara diplom və hədiyyələr təqdim olunmuşdur. İnşa müsabiqəsində Nigar Rəsulova 1-ci, Güllşən Səfərova 2-ci, Cavanşir Şamil-

zadə 3-cü yerə, rəsm müsabiqəsində isə 5-8 yaş qrupu üzrə Duyğu İsmayilova 1-ci, Qəmər Ağayeva 2-ci, Zəhra Qasımova 3-cü yerə, 9-12 yaş qrupu üzrə Məhbubə Cəfərzadə 1-ci, Fuad Anzurov 2-ci, Aytən Musayeva 3-cü yerə, 13-18 yaş qrupu üzrə Fidan Anzurova 1-ci, Normin Əliyeva 2-ci, Nailə Məlikova isə 3-cü yerə layiq görülmüşlər.

İnteraktiv vergi xidmətləri

Vergilər Nazirliyinin göstərdiyi elektron xidmətlər barədə təlimat səciyyəli silsilə yazıları davam etdiririk.

Vergi orqanı əməkdaşlarının fəaliyyətində korrupsiya və digər hüquqpozma halları barədə məlumatın onlayn verilməsi

Bu xidmət vətəndaşların vergi orqanları əməkdaşlarının qanunsuz hərəkətlərindən birbaşa və operativ qaydada şikayətmə proseslərini əhatə edir. Xidmət ödənişsizdir və istənilən hüquqi və fiziki şəxslər bu xidmətdən istifadə edə bilərlər.

Elektron xidmət Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsinin «E-xidmətlər» bölməsi www.taxes.gov.az, www.e-gov.az ünvanında təqdim edilir. Xidmətin göstərilməsi üçün vətəndaş tərəfindən müraciət formasının doldurulması tələb olunur.

İstifadəçi www.taxes.gov.az internet sahifəsində «Müraciətlər» bölməsinə daxil olaraq «Onlayn müraciət» altmodulunu seçərək «Vergi orqanı əməkdaşlarının fəaliyyətində korrupsiya və digər hüquqpozma halları barədə məlumat ver» başlığını seçir. Bu zaman yeni pəncərə açılır və oradakı müraciət forması istifadəçi tərəfindən doldurulur və «OK» düyməsi sıxılır. Müraciət formasının məlumatları «feed-back» vasitəsilə onlayn rejimdə qəbul edilir.

Vətəndaş tərəfindən müraciət formasının doldurulması zamanı istifadəçinin VÖEN-i və ya adı, atasının adı, soyadı, elektron poçt ünvanı, ev, iş, mobil telefon nömrəsi, eləcə də mü-

raciətin məzmunu göstərilməkdə və ya səhv məlumatlar daxil edildikdə xidmətin göstərilməsindən imtina edilir.

Əgər formanın məzmunu bütün tələblərə cavab verirsə, müraciət nazirliyin Aparatı tərəfindən rəsmi qeydiyyatla alınır. Müraciətin araşdırılmasının nəticəsi müraciət edən vətəndaşın qeydiyyat zamanı göstərdiyi elektron poçt ünvanına göndərilir. Müraciət Avtomatlaşdırılmış Vergi İnformasiya Sistemi (AVİS) vasitəsilə qeydiyyata alınır və icra müddəti göstərilir.

İstifadəçi elektron xidmətlə bağlı onu razı salmayan istənilən məsələ barədə inzibati qaydada yuxarı səlahiyyətli orqana və məhkəməyə şikayət edə bilər.

Vergi orqanı əməkdaşlarının qeyri-etik davranışı barədə məlumatın onlayn verilməsi

Vergi orqanı əməkdaşlarının qeyri-etik davranışı barədə Vergilər Nazirliyinə məlumat verilməsi proseslərini əhatə edən bu xidmət də ödənişsizdir. Hüquqi və fiziki şəxslər üçün nəzərdə tutulan xidmət Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsinin «E-xidmətlər» bölməsi www.taxes.gov.az, www.e-gov.az ünvanında təqdim edilir.

İstifadəçi tərəfindən müraciət formasının doldurulması zamanı onun adı, soyadı və atasının adı, elektron poçtu, ev ünvanı və telefon nömrəsi və müraciətin məzmununun göstərilməsi tələb olunur.

İstifadəçi sahifənin müvafiq bölməsində təqdim edilmiş xüsusi formada «Adınız, soya-

dınız, atanızın adı», «Email, poçt ünvanınız və telefon nömrəniz», «Məlumatınız» qrafalarını dolduraraq «OK» düyməsi ilə onları təsdiqləyir.

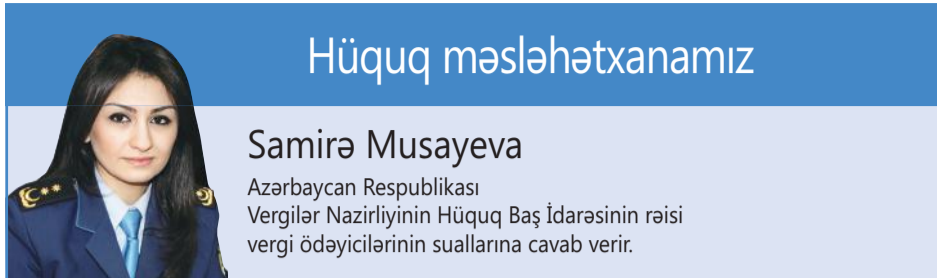
İstifadəçinin telefon nömrəsinin təsdiqlənməsi üçün həmin şəxs əks-əlaqə saxlanılır, nömrə təsdiqlənməkdə və barədə ona xəbərdarlıq göndərilir və müvafiq məlumatlar elektron poçt və ya faks vasitəsilə öndən alınır. Təsdiqlənmiş məlumat Vergilər Nazirliyinin müvafiq struktur bölməsinin elektron ünvanına daxil olur və Vergilər Nazirliyinin səlahiyyətli mütəxəssisi formanın məzmunu ilə tanış olur.

Xidmətin göstərilməsindən müraciət formasında vətəndaşın adı, atasının adı, soyadı, elektron poçtu və ev ünvanı, telefon nömrəsi, müraciətin məzmunu düzgün göstərilmədiyini təqdirə imtina edilir.

Təsdiqlənmiş məlumat Vergilər Nazirliyinin müvafiq struktur bölməsinin elektron ünvanına daxil olur və nazirliyin səlahiyyətli mütəxəssisi formanın məzmunu ilə tanış olur. Formanın məzmunu bütün tələblərə cavab verdikdə həmin müraciət Vergilər Nazirliyinin Aparatı tərəfindən rəsmi qeydiyyatla alınır. Müraciətin araşdırılmasının nəticəsi istifadəçinin qeydiyyatla alınan zaman göstərdiyi e-mail ünvanına göndərilir. İstifadəçi elektron xidmətlə bağlı onu razı salmayan istənilən məsələ barədə inzibati qaydada yuxarı səlahiyyətli orqana və məhkəməyə şikayət edə bilər.

AYTƏN

Hüquq məsləhətxanamız

Samira Musayeva

Azərbaycan Respublikası
Vergilər Nazirliyinin Hüquq Baş İdarəsinin rəisi
vergi ödəyicilərinin suallarına cavab verir.

Hesablara qoyulmuş sərəncamlar

Vergi ödəyicisinin cari və ya digər bank hesablarına qoyulmuş sərəncamlara aid vəsaitlər hansı növbəliklə tutulur?

Vergilər üzrə borcların alınması qaydası Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinin 65-ci maddəsində təsbit olunmuşdur. Maddənin 2.1-ci bəndinə əsasən, vergi orqanı həmin maddədə nəzərdə tutulmuş hallarda vergilər, faizlər və maliyyə sanksiyaları üzrə borcların vergi ödəyicisinin milli və ya xarici valyutada cari və ya digər hesablarından dövlət büdcəsinə alınması haqqında kredit təşkilatına və ya bank əməliyyatları apararı şəxsə icra (ödəniş) sənədi olan sərəncam verir. Maddənin 6-cı bəndinə uyğun olaraq, vergi orqanlarının vergilər üzrə borcların və faizlərin, tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarının dövlət büdcəsinə alınması haqqında sərəncamları bank və digər kredit təşkilatı tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş ödənişlərin növbəliliyi ardıcılığına uyğun olaraq icra edilir.

Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinin 965-ci maddəsində hesabdan pul vəsaitinin növbəliliyi aşağıdakı qaydada verilmişdir:

Birinci növbədə həyata və ya sağlamlığa vurulmuş zərərini ödənilməsi haqqında tələblər, habelə alimentlərin tutulması haqqında tələblərin yerinə yetirilməsi üçün hesabdan pul vəsaitinin köçürülməsini və ya verilməsini nəzərdə tutan sənədlər və yaxud bu sənədlər əsasında verilən icra sənədi üzrə hesabdan silmə həyata keçirilir;

İkinci növbədə əmək müqaviləsi ilə işləyən şəxslərə işdən çıxma müavinətlərinin və əməkhaqqının ödənilməsi üzrə və müəlliflik müqaviləsinə görə haqların ödənilməsi üzrə hesablaşmalar üçün pul vəsaitinin köçürülməsini və ya verilməsini nəzərdə tutan sənədlər və ya bu sənədlər əsasında verilən icra sənədi üzrə hesabdan silmə həyata keçirilir;

Üçüncü növbədə dövlət büdcəsinə, məcburi dövlət sosial sığorta haqları üzrə büdcədən kənar dövlət fonduna və bələdiyyələrin büdcələrinə ödənişləri nəzərdə tutan ödəniş sənədləri üzrə hesabdan silmə həyata keçirilir;

Dördüncü növbədə verilmiş kreditlər üzrə bankın tələblərinin yerinə yetirilməsini nəzərdə tutan ödəniş sənədləri üzrə hesabdan silmə həyata keçirilir;

Beşinci növbədə başqa pul tələblərinin yerinə yetirilməsini nəzərdə tutan icra sənədi üzrə hesabdan silmə həyata keçirilir;

Altıncı növbədə təqvim ardıcılığı qaydasında digər ödəniş sənədləri üzrə hesabdan silmə həyata keçirilir.

Bunlarla yanaşı, Vergi Məcəlləsinin 60.1.2-ci maddəsinə müvafiq olaraq, sahibkarlıq fəaliyyəti göstərən hüquqi və fiziki şəxslərin milli və ya xarici valyutada cari və ya digər hesablarında vəsait olduqda onun vergilərin ödənilməsinə dair tapşırıqlarını, habelə vergilər üzrə borcların, faizlərin və maliyyə sanksiyalarının vergi ödəyicisinin hesabından Mülki Məcəllədə nəzərdə tutulmuş ödənişlərin növbəliliyinə uyğun tutulması, yaxud həmin Məcəllə ilə müəyyən edilən həcmdə vəsaitin dondurulması haqqında vergi orqanlarının sərəncamlarını icra etmədiyinə görə banklara və bank əməliyyatlarının ayrı-ayrı növlərini həyata keçirən digər kredit təşkilatlarına sərəncamda göstərilən məbləğlərin 50%-i miqdarında maliyyə sanksiyası tətbiq edilir.

Qeyri-neft sektoruna kapital qoyuluşlarının həcmi artır

Maliyyə resurslarının məhdudluğu və sərmayələrə tələbin durmadan artdığı hazırkı şəraitdə hər bir dövlət xarici investisiyaların stimullaşdırılması istiqamətində davamlı tədbirlər həyata keçirməyə çalışır. Bu zərurət həm də onunla şərtlənir ki, dövlət investisiyaları istisna olunmaqla, digər hər növ investisiyaların reallaşdırılması sifət investitorların marağı və yanaşmalarından asılıdır. Başqa sözlə, investisiya yatırmaqla gəlir əldə etmək istəyənlər hər bir sahibkar, yaxud biznes strukturu, ilk növbədə, investisiya mühtinin xarakterini ciddi nəzərə alır.

İnvestor hər hansı biznes layihəsini reallaşdırarkən ölkənin demokratik dəyərlərə, insan hüquq və azadlıqlarına münasibətini, ictimai-siyasi sabitlik amilini, qanunun aliliyini, biznes və vergi mühitini, regiondakı vəziyyəti risk faktorları kimi nəzərdən keçirir. Qlobal böhranla əlaqədar Avrozonada bu və digər risklərin hələ də yüksək olması bu məkana kapital axınlarının azalmasına səbəb olub. Avropa Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, qlobal iqtisadi böhranın başladığı dövrdən etibarən Avropanın inkişaf etmiş ölkələrinin iqtisadiyyatına kapital axınlarının həcmi 60%-dək azalıb, bu tendensiya 2013-cü ilin birinci rübündə də davam edib. Proqnozlara görə, kapital qoyuluşlarının azalması notisində bu il Avrozonada işsizlik 12,2%-dək artacaq, onların sayı 19 milyon nəfərə çatacaq.

Avrozonadan fərqli olaraq, 2013-cü ilin yanvar-aprel aylarında Azərbaycanda bütün maliyyə mənbələri hesabına kapital qoyuluşlarının həcmində di-

namik artım qeydə alınıb. Cari ilin 4 ayında daxili mənbələrdən əsas kapitala yönəldilən vəsaitin həcmi övvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 24,3% artaraq ümumi sərmayənin 72,2%-ni təşkil edib. Həmin vəsaitin 78,6%-i dövlət, 21,4%-i qeyri-dövlət mülkiyyətli müəssisə və təşkilatların payına düşüb.

Müxtəlif maliyyə mənbələri hesabına iqtisadiyyata əsaslı kapital qoyuluşlarının həcmində artımın Azərbaycanın investisiya reytinginin yüksəlməsinə təkan verməklə yanaşı, sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyəti üçün zəruri sosial infrastrukturun formalaşmasına təmin edir. Bu kontekstdə ölkənin sənaye potensialının gücləndirilməsi tədbirlərini xüsusi qeyd etmək lazımdır: yanvar-aprel aylarında əsas kapitala yönəldilən ümumi vəsaitin 47,2%-i məhz sənaye sahələrinin inkişafına sərf edilmişdir.

Ümumilikdə, ölkənin iqtisadi və sosial sahələrinin inkişafına bütün maliyyə mənbələrindən 4 milyard 252,7 milyon manat vəsait yönəldilib. Bunun 63,1%-i tikinti-quraşdırma işlərinə sərf edilmişdir. Övvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə əsas kapitala yönəldilən vəsaitin həcmi 28,4%, tikinti-quraşdırma işlərinə sərf olunan vəsaitin həcmi isə 40,9% artıb. Dövlət mülkiyyətli müəssisə və təşkilatlar əsas kapitala 2586,5 milyon, qeyri-dövlət müəssisələri isə 1666,2 milyon manat vəsait yönəldiblər.

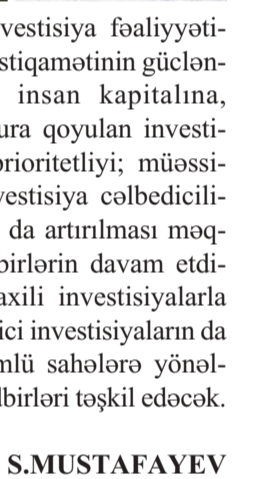
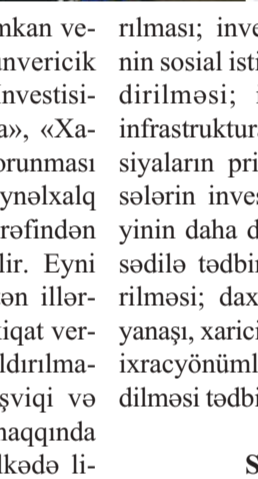
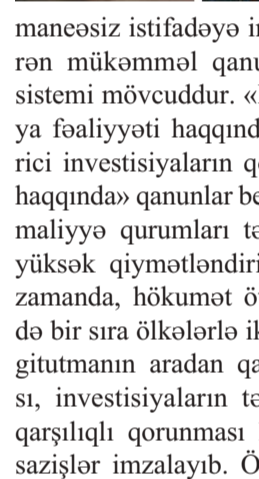
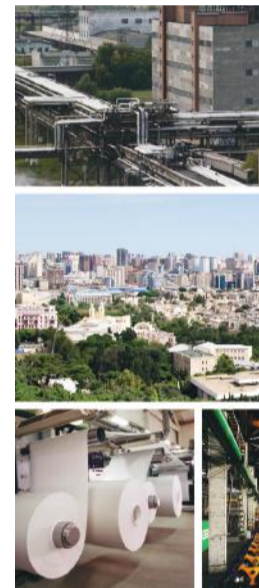
2013-cü ilin ilk rübündə əsas kapitala yönəldilmiş ümumi investisiyanın 1 milyard 339,8 milyon manatın və ya 63,8%-nin qeyri-neft sektorunun inkişafında istifadə edilməsi də diqqətçəkici faktordur. Bu, deməyə əsas verir ki, hökumət Azərbaycan perspektiv inkişafını nəzərə alaraq, məhz qeyri-neft

qaz sahələrində istehsal prosesini stimullaşdırmağa çalışır. Neft və qaz gəlirlərindən asılılığın azaldılmasına xidmət edən kapital qoyuluşları həm regionlarda sosial-mənəvi, intellektual mühitin əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşmasına, ümumilikdə insan amilinin inkişafına xidmət edir.

Hökumət iqtisadiyyata əsaslı kapital qoyuluşu prosesində xarici sahibkarlıq subyektlərinin də fəal iştirakını təmin etməyə çalışır, bu məqsədlə «açıq qapı» siyasəti həyata keçirilir. Ölkədə ənənəvi investorların hüquq və mənafelərinin qorunmasına, mülkiyyətinin toxunulmazlığına, yerli sahibkarlara bərabər iş şəraitinin yaradılmasına, əldə edilmiş mənfəətdən

senziyalasdırma sisteminin sadələşdirilməsi istiqamətində bir sıra tədbirlər həyata keçirilib, mövcud lisenziyalasdırma sistemi köklü surətdə dəyişib. Bundan başqa, ixrac rüsumlarının ləğv edilməsi, idxalda rüsumların 15%-lik maksimal həddinin müəyyənəndirilməsi ölkədə investisiya mühitinin libərəlləşdirilməsinə xidmət edən addımlardan biridir.

İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin məlumatına əsasən, 2020-ci ilədək olan dövrü əhatə edəcək dövlət investisiya siyasətinin ana xəttini investisiya axınının qeyri-neft sektorunun və regionların inkişafına yönəldilməsinin stimullaşdırılması; regionların arasında investisiyaların bölüşdürülməsinin optimallaşdırılması; investisiya fəaliyyətinin sosial istiqamətinin gücləndirilməsi; insan kapitalına, infrastrukturaya qoyulan investisiyaların prioritetliyi; müəssisələrin investisiya cəlb ediciliyinin daha da artırılması məqsədilə tədbirlərin davam etdirilməsi; daxili investisiyalarla yanaşı, xarici investisiyaların da ixrac yönümlü sahələrə yönəldilməsi tədbirləri təşkil edəcək.

manəəsiz istifadəyə imkan verən mükəmməl qanunvericilik sistemi mövcuddur. «İnvestisiya fəaliyyəti haqqında», «Xarici investisiyaların qorunması haqqında» qanunlar beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. Eyni zamanda, hökumət öten illərdə bir sıra ölkələrlə ikiqat verçitmanın aradan qaldırılması, investisiyaların təşviqi və qarşılıqlı qorunması haqqında sazişlər imzalayıb. Ölkədə li-

S.MUSTAFAYEV

Kreditlərin faiz dərəcələrinin azaldılması üçün təkliflər hazırlanır

Azərbaycan Mərkəzi Bankının (AMB) son illər həyata keçirdiyi pul-kredit siyasətinin əsas hədəfi bank sistemində ictimai etimadın möhkəmləndirilməsi ilə yanaşı, risklərin minimalaşdırılması, sistem üzrə idarəetmə potensialının, habelə maliyyə dayanıqlığının artırılmasıdır. Makroiqtisadi tendensiyaların nəzərə alınması yolu ilə reallaşdırılan bu siyasət həm də kommersiya banklarına likvidlik dəstəyinin göstərilməsi, onların ölkə iqtisadiyyatının kreditləşməsində xüsusi çəkisinin artırılması kimi prioritet məqsədləri özündə ehtiva edir.

Kapitalaşma siyasətinin genişləndirilməsi, fiziki və hüquqi şəxslərin daha əlverişli şərtlərlə maliyyə resurslarına çıxışının təmin edilməsi baxımından uçot dərəcələri mərhələlərlə aşağı salınır. Uçot dərəcəsi pul-kredit bazarının indikatoru rolunda çıxış edərək AMB-nin faiz siyasətinin mahiyyətini nümayiş etdirir. Rəsmi faiz dərəcəsinin mərhələlərlə aşağı salınması kredit resurslarının ucuzlaşmasına və kredit təklifinin artmasına səbəb olur.

2013-cü ilin birinci rübündə AMB-nin müəyyənəndirdiyi faiz dərəcəsinin aşağı həddi 1%, yuxarı həddi 7% təşkil edib, uçot dərəcəsi isə 5%-dən 4,75%-ə endirilib. Bu tədbirlər baxmayaraq, ölkədə iqtisadi fəallığın yüksəldilməsi və biznes qurumlarının maliyyələşdirilməsində aparıcı rola malik kommersiya banklarının təklif etdikləri kreditlərin faiz dərəcələrinin yüksək olması müxtəlif səviyyəyə haqlı suallar doğurur. Xatırlatmaq lazımdır ki, hələ

2008-ci ildən dünya iqtisadiyyatına ciddi zərbə vuran qlobal maliyyə böhranının psixoloji təsiri altında Azərbaycan da vətəndaşların müəyyən qisminin banklardakı əmanətlərini geri çəkməsi likvidlik probleminin yaranmasına və kreditlərin bahalaşmasına gətirib çıxardı. Həmin vaxt AMB-nin həyata keçirdiyi çəvik və səmərəli antiböhran tədbirləri, habelə bank sistemində göstərilən ciddi likvidlik dəstəyi son nəticədə sistem əhəmiyyətli bankların normal fəaliyyətinə, kreditləşmə prosesində meydana çıxan problemlərin həllinə imkan yaratdı. 2011-ci ildən qlobal böhranın ölkə iqtisadiyyatına mənfi təsirlərinin neytrallaşdırılmasına rəğmə, faiz dərəcələrinin yüksək həddə qalması - istehlak kreditlərinin əhəmiyyətli 26-32, biznes və digər kreditlərin 22-27 faizlə təklif

edilməsi aidiyyəti qurumları, ilk növbədə AMB-ni adekvat tədbirlər görməyə sövq edir. Hazırda bankın ekspertləri kredit faizlərinin aşağı salınması üçün araşdırmalar aparırlar. Mərkəzi Bankın İdarə Heyətinin sədri Elman Rüstəmov bildirib ki, yaxın vaxtlarda başa çatdırılacaq araşdırmalar nəticəsində kredit faizlərinin yüksək olmasına təsir göstərən amillər tam öyrəniləcək. Bildirilib ki, faiz dərəcələrinin aşağı salınması sifət inzibati tədbirlə məhdudlaşa bilməz və bazar reallıqları mütləq nəzərə alınmalıdır.

Bank kreditləri üzrə faiz dərəcələrinin formalaşmasına təsir göstərən bir sıra amillər mövcuddur. AMB-nin «Banklarda kreditlərin verilməsi Qaydaları»na əsasən, kommersiya bankları bazar şərtlərini, habelə inzibati tənzimləyici tələbləri, risk amillərini nə-

zərə almaqla faiz dərəcələrini müəyyənəndirməkdə sərbəstdirlər. Bu zaman borcalanın iqtisadi-hüquqi statusu, maliyyə durumunun dayanıqlığı və etibarlılığı, girov təminatı, digər banklara, vergi orqanlarına borcunun olub-olması kimi amillər nəzərə alınır. Valyuta və kreditin növündən, təminatından, müddətindən asılı olaraq təklif edilən faiz dərəcələrinin aşağı və yuxarı həddi müəyyən intervalda dəyişir. Araşdırmalar onu da göstərir ki, hazırda yerli bankların kredit portfelinin əsasını təşkil edən istehlak kreditləri üzrə orta illik faizlər Türkiyə və Rusiya banklarının faizlərindən xeyli yüksəkdir. Məsələn, Azərbaycan banklarının istehlak kreditləri üzrə faizləri 28% olduğu halda, Türkiyədə 17,63%, Rusiyada 16,45%-dir.

Kreditləşmədə faiz dərəcələrinin aşağı salınmasına ehtiyac ölkənin hazırkı dinamik inkişaf tempi ilə şərtlənir. Son illər AMB-nin faiz və uçot dərəcələrini əhəmiyyətli dərəcədə aşağı salması, inflyasiyanın təkrarəməli olması, iqtisadi fəallığın artması kommersiya banklarının mənfəətinin yüksəlməsinə imkan verir: 2013-cü ilin birinci rübündə bank sektorunun aktivləri 18 milyard 494,4 milyon manat təşkil edib. Rüb ə-

zində bank aktivlərinin 851 milyon manat və ya 4,8% artması da kifayət qədər yaxşı göstərici sayıla bilər. Paralel olaraq, verilən kreditlər 1,7% artaraq rübün sonuna 12 milyard 606,2 milyon manata çatıb və bu da bank aktivlərinin 64,7%-ni təşkil edir. Fiziki şəxslərin əmanətləri isə rüb ərzində 8,3% artaraq 5 milyard 536,4 milyon manat olub. Eyni zamanda, uzunmüddətli əmanətlər 14,4% artaraq cəmi əmanətlərin 41%-ni təşkil edib.

Hazırda respublika üzrə ən aşağı faiz dərəcələri (4-8% intervalında), əsasən, dövlət büdcəsinin maliyyələşdirilməsi Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun, İpoteka Fondunun və Kənd Təsərrüfatı Kreditləri Agentliyinin ayırdığı kreditlər üzrə müəyyən edilib. Dövlətin güzəştli kreditlərinin aşağı faiz dərəcəsi sayəsində 2013-cü ilin birinci rübündə respublika üzrə kreditlərin orta faiz dərəcəsi 0,35% azalaraq 14,85% təşkil edib. Eyni dövrdə əmanətlər üzrə nominal orta faiz dərəcələri də 9,85%-dən 9,84%-ə enib.

Bankların kredit resurslarının böyüklüyü bir hissəsi - təqribən 40-45%-i depozitlər hesabına formalaşır. Yəni ölkədə depozitlərin həcmində artım faiz dərəcələrinin aşağı salınmasına geniş imkanlar yaradır. Bu müsbət tendensiya baxmayaraq, bözi kommersiya bankları öz vəsaitləri hesabına verdikləri kreditlərin faiz dərəcələrini endirmək barədə düşünməzlər. Inflyasiyanın səviyyəsinin aşağı olması, kredit resurslarına tələb və təklif arasında optimal balansın təmin edilməsi, rəqabətin güclənməsi, vergi güzəştlərinin tətbiqi kimi amillər nəzərə alınmalıdır. Bözi kommersiya bankları müştəri cəlb etmək naminə kreditlərin nominal deyil, effektiv faiz dərəcələrini elan edir, yüksək faizlə verdikləri kreditlə-

ri aşağı faizli kimi təqdim etməyə çalışırlar. Üstəlik, vətəndaşlardan, o cümlədən hüquqi və fiziki şəxslərdən kreditə görə kommissiya, sığorta, nağdlaşdırma, girovun saxlanması və digər xərclərin tutulması son nəticədə faiz dərəcələrinin yüksəlməsinə gətirib çıxarır.

Azərbaycan Banklar Assosiasiyasının sədri Eldar İsmayilov hesab edir ki, hazırkı şəraitdə kommersiya banklarının kreditlərə görə faiz dərəcələrini aşağı salmaq üçün kifayət qədər maliyyə resursları mövcuddur. Ekspertin fikrincə, ölkə iqtisadiyyatının daha sürətli inkişafının təmin edilməsi baxımından, bu addımın atılması vacibdir: «Faiz dərəcəsinin yuxarı olması dövrüyədəki pul kütləsinin həcmində məhdudlaşdırılmasına, inflyasiya tempinin zəifləməsinə, bununla yanaşı, investisiyaların həcmində ixtisara gətirib çıxara bilər. Faiz dərəcəsi nə qədər aşağı olarsa, iş adamları üçün mənfəətli investisiya qoymaq imkanları da bir o qədər yüksək olar və kredit vəsaitlərinə tələb çoxalar. Son illər ölkədə həyata keçirilən pul-kredit siyasəti faiz dərəcələrinin aşağı düşməsinə yaxşı şərait yaradır. Mərkəzi Bank müxtəlif tənzimləmə alətləri vasitəsi ilə ölkədə pul kütləsinin həcmində, eyni zamanda kommersiya banklarının kreditə olan tələbatlarının səviyyəsinə təsir göstərir».

Ümumilikdə, AMB-nin aparıldığı araşdırmaların yekunu kimi qəbul ediləcək qərarlar nəticəsində ölkədə kreditlərin faiz dərəcəsinin azalması və adekvat olaraq iqtisadiyyata investisiya qoyuluşlarının həcmində artım, habelə vətəndaşları narahat edən nüansların aradan qalxacağı gözlənilir.

Samir MUSTAFAYEV

Elektron vizaya keçid

Avropa Birliyi (AB) yaxın aylarda Azərbaycanla viza rejiminin sadələşdirilməsi ilə bağlı saziş imzalayacaq. AB-nin Azərbaycanı nümayəndəliyinin rəhbəri Roland Kobia bildirib ki, hazırda davam edən danışıqlar yekun mərhələdədir və noyabrda Vilnüsə keçiriləcək «Şərq tərəfdaşlığı» sammitində imzalanması nəzərdə tutulur. Onun sözlərinə görə, viza rejiminin sadələşdirilməsi Azərbaycan və AB ölkələri arasında əməkdaşlığın daha da inkişafına təkan verəcək. Avropa Komissiyasının ticarət üzrə bölmə müdiri Luk Devin isə bildirib ki, Azərbaycan 2014-cü ildən Avropa ölkələri ilə sadələşdirilmiş viza rejiminin təbiiqinə başlaya bilər. Bildirildiyinə görə, AB ölkələri ilə Azərbaycan arasında əməkdaşlığın gələcək perspektivləri sırasında qarşılıqlı investisiyaların həcminin artırılması, iqtisadiyyatın bir çox sahələrində yeni layihələrin icrasına başlanılması, ticarət, investisiyalar və digər sahələr üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur ki, yeni viza rejimi bu istiqamətdə əlavə imkanlar açacaq. AB ölkələrinin iri şirkətlərinin Azərbaycanla əlaqədar viza rejiminin sadələşdirilməsinin zəruriliyinə toxunan cənab Devin fikrincə, elektron viza rejiminin təbiiqə qarşılıqlı sərəməyə axını üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Qeyd edək ki, ölkəmizdə elektron viza sisteminin qurulması və tətbiq olunması ilə bağlı Prezident İlham Əliyev müvafiq dövlət qurumlarına tapşırıq verib. Dövlət başçısının ötən il noyabrın 30-da imzaladığı «Azərbaycan Respublikasına gələn əcnəbilərə və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə viza rəsmiləşdirilməsi sahəsində təxirəsalınmaz tədbirlər haqqında» sərəncamında viza rejiminin sadələşdirilməsi üçün təxirəsalınmaz tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulub. Konstitusiya Araşdırmaları Fonduun rəhbəri Əlməmməd Nuriyevin sözlərinə görə, Azərbaycan artıq sadələşdirilmiş viza sisteminə keçməyə tam hazırdır. Ölkəmizin sərhəd-ke-

çid məntəqələrinin müasir inqilabi texnologiyalarına əsaslanan idarəolunma sistemi qurulub, vətəndaşların təhlükəsizliyinin təmini ilə bağlı ən yüksək səviyyədə tədbirlərin görülməsi üçün infrastruktur mövcuddur. Viza rejiminin sadələşdirilməsinin əhəmiyyəti hər iki tərəf üçün faydalı olduğunu bildirir. Yeni qaydalara əsasən, Azərbaycana gələn əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə elektron vizalar verilməsi kifayət edəcək. Onlar elektron viza formasını təqdim etməklə e-viza əldə biləcəklər. Qeyd olunduğuna görə, vizanın sadələşdirilməsi Azərbaycan vətəndaşları üçün də böyük əhəmiyyət daşıyır. Viza rejimi AB-yə üzv ölkələrin qəbul etdiyi Viza Məcəlləsinə uyğun tənzimlənəcək ki, bu da onlar üçün əlavə imkanlar deməkdir: vətəndaşların xarici ölkələrə səfərləri zamanı həmin ölkələrin səfirlikləri əlavə sənədlər tələb etməyəcəklər. Azərbaycan vətəndaşlarının Avropa ölkələrində qalma müddəti də artırılacaq. Xüsusilə də tələbələr, AB-yə üzv dövlətlərin vətəndaşları ilə nikaha daxil olmuş şəxslərə əlavə sənədlər (məsələn, bank, sığorta sənədləri) tələb olunmayacaq. Azərbaycan tərəfinin fikrincə, elektron viza rejiminin atacağı analoji addımların əhəmiyyətinə gəlincə, xaricdən ölkəmizə kiçik ticarətlə məşğul olmaq məqsədilə gələnlərin işi asanlaşacaq. Eyni zamanda, mövsümi xarakterli işlər, biznes, turizm və digər sahələrə maraq göstərən xarici ölkə vətəndaşlarının bu müddətdə Azərbaycana böyük həcmdə pul sərəməsinə səbəb olacaq. Onların fəaliyyəti ni leqallaşdıraraq miqrasiya və sosial müdafiə xidməti orqanları Azərbaycan büdcəsinə vergi və rüsumların ödənilməsinə təmin edəcəklər. Ə. Nuriyev hesab edir ki, sadələşdirilmiş viza rejimi bürokratik maneələrin tamamilə aradan qalmasına səbəb olacaq. Hazırda ölkəmizə gələn əcnəbilər vizaların alınması prosesində müəyyən çətinliklərə üzləşirlər. Bu problemlər xarici ölkə vətəndaşlarının Azərbaycana ma-

rağını azaldır. E-vizaların verilməsi həm vaxt itkisinin, həm də bürokratik əngəllərin qarşısını alacaq.

İqtisad İnkişaf Nazirliyinin Beynəlxalq Təşkilatlarla Əməkdaşlıq Şöbəsinin müdiri Sahil Babayevin sözlərinə görə, elektron viza sistemi Azərbaycanda çalışmaq və investisiya qoymaq istəyən əcnəbi iş adamlarının ölkəyə gəlişini asanlaşdıracaq. Avropanın bir sıra iri şirkətləri ölkəmizdəki partnyorları ilə əməkdaşlığın perspektivi baxımından yeni viza sisteminin bu istiqamətdə mühüm töhfə verəcəyini vurğulayırlar. Viza sisteminin sadələşdirilməsi ölkələr arasında sərəməyə qoyuluşları həcmi yüksələcək, xarici ticarət dövriyyəsinin artmasına təkan verəcək.

Mütəxəssislərin fikrincə, elektron vizanın ən mühüm üstünlüklərindən biri ölkəyə xarici turist axını ilə bağlıdır. Azərbaycan Turizm Assosiasiyasının rəhbəri Nahid Bağirovun fikrincə, bu addımın atılması ölkəmizin turizm sektoruna öz mühüm təsirlərini göstərəcək. Xarici ölkə turistlərinin Azərbaycana gəlmək üçün diplomatik korpusa gəlməsinə, bir sıra sənədlər hazırlanmasına ehtiyac qalmayacaq. Əcnəbi şəxs internet vasitəsilə evindən müvafiq ünvana müraciət etməklə, yəni elektron viza və digər sənədlərin formalarını göndərməklə qısa müddətdə viza əldə edəcək. Qeyd edilmişdir ki, artıq yerli turizm şirkətləri elektron vizanın təminatını öz üzərlərinə götürüblər. Bundan başqa, turizm şirkətləri yeni viza rejiminin tətbiqi ilə bağlı digər hazırlıq işlərinə də başlayıblar.

Azərbaycanla AB arasında viza rejiminin sadələşdirilməsi, turizmle bağlı layihələrin həyata keçirilməsi sayəsində yaxın 5-6 il ərzində ölkəyə turistin axınının 70-80% artacağı proqnozlaşdırılır. Nəticədə bu sahədən daxil olan vəsaitlərin ölkənin milli gəlir balansına çəkisinin və turizm sektorunda dövlət büdcəsinə daxil olan vergilərin həcmi artmasına şərait yaranacaq.

E.CƏFƏRLİ

Azərbaycana gələn turistlərin sayı artır

Bu aydan ölkəmizdə turizm mövsümü başlayır

Son illər turizm sektorunda görülmüş işlər ölkəmizə gələn turistlərin sayına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərmişdir. Mədəniyyət və Turizm Nazirliyindən aldığımız məlumata görə, respublikamızın bütün regionlarını əhatə edən 100-dən artıq turizm firması xarici turistlərin qəbulu və yerli əhaliyə turist xidməti ilə məşğul olacaq. İndiyədək ölkədə 149 mehmanxana rəsmi qeydiyyatdan keçmişdir və onların sayı ildən-ilə artır. Buna baxmayaraq, turizm mövsümündə hotellərin sayı və onlarda yerlərin ümumi miqdarı hələ də azlıq təşkil edir. Turizm üçün əlverişli region-

lənədir. Azərbaycanda 2003-cü ilə müqayisədə mehmanxana və mehmanxana tipli obyektlərin sayı 5 dəfədən çox artaraq 506-ya çatıb. Hökumət daha çox 2-3-4 ulduzlu hotellərin tikintisini məqbul hesab edir. Çünki orta təbəqə turistlər məhz bu tipli hotellərdə qalmağa üstünlük verirlər. Bununla yanaşı, yüksək ulduzlu obyektlərin də inşası davam etdirilir. Hazırda Bakıda və rayonlarda 50-yə yaxın mehmanxana və mehmanxana tipli obyektlərin tikintisi gedir.

Mütəxəssislərin hesablamalarına görə, neft sektoruna qoyulan sərəməyə 5-6 ildən sonra gəlir gətirir-

Daxili turizmin təbliği və təşviqi məqsədilə bir sıra ölkələrdə «Azərbaycan mədəniyyəti günləri» və turizm sərgiləri təşkil olunmuşdur. Azərbaycanın turizm potensialını əks etdirən 45 və 60 saniyəlik reklam çarxları «CNN», «EuroNews», «Travel Channel» və «EuroSport» kimi nüfuzlu dünya telekanallarında nümayiş olunur. Bəzi ölkələrin aparıcı telekanalları isə Azərbaycanın turizm potensialına dair filmlər çəkmişdir və bu istiqamətdə işlər davam etdirilir.

Bütün bunlarla yanaşı, Azərbaycanda turizm sektorunda xidmətin və qiymətlərin səviyyəsi hələ arzu olu-

larda müasir səviyyəli özəl müalicə və istirahət mərkəzləri istifadəyə verilərsə, bu, tələbatı ödəyəcək. Respublikamıza gələn xarici qonaqların sayı ildə təxminən 1,5 milyon nəfərdən çox olur. Azərbaycana turistlər ən çox Rusiya, İran, Türkiyə və Gürcüstandan gəlirlər. Məsələn, əvvəlki illə müqayisədə ötən il Rusiyadan Azərbaycana gələnlərin sayı 20%, Gürcüstandan gələnlərin sayı 14%, İrandan gələnlərin sayı 14,4%, Türkiyədən gələnlərin sayı isə 7% çoxalıb. Son 10 ildə Azərbaycana gələn əcnəbi vətəndaşların sayı davamlı şəkildə çox artıb. Bu artımı nəzərə alan Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi müasir tələblərə cavab verən turizm obyektlərinə lisenziyaların verilməsini sürət-

lə, turizmə yatırılan sərəməyə bir ildən sonra gəlir əldə etməyə imkan verir. Turizm kənd təsərrüfatı, nəqliyyat, rabitə, ticarət və digər xidmət sahələrinə də stimullaşdırıcı təsir göstərir. Bu sektorda gəlirlərin leqallaşdırılması, eləcə də xidmətlərin qabaqcıl dünya standartlarına səviyyəsinə qaldırılması məqsədilə xidmət və ticarət obyektlərinin POS-terminalların quraşdırılması xüsusi əhəmiyyət verir. Turizm sektoruna aid obyektlərin təxminən 90%-dən çoxunda POS-terminal quraşdırılıb. Vergilər Nazirliyinin diqqət mərkəzində olan bu istiqamətdə işlər uğurla davam etdirilməsi vergi daxilolmalarına da öz müsbət təsirini göstərəcəkdir.

nan səviyyəyə çatdırılmalıdır. Problemin əsas səbəblərini peşəkar kadrların azlığı və rəqabətin tam formalaşmaması ilə əlaqələndirirlər. Ekspertlərin qənaətinə görə, rəqabət artıqca müəssisə sahibləri də çalışacaq ki, həm qiymətə, həm də xidmətə fikir versinlər. Əks halda, onlar rəqabətdə uduzacaqlar. Çünki turizm şirkətləri belə obyektlərlə əməkdaşlıq etmirlər. Artıq öksər hotellər «hər şey daxil» prinsipi ilə işləməyə üstünlük verirlər. Çünki bu, bazar tələbatını daha yaxşı ödəyir: «hər şey daxil» paketi hazırlanarkən xidmətin keyfiyyəti əsas şərt kimi götürülür.

Kadr probleminin həlli məqsədilə Azərbaycan Turizm İnstitutu ildə 200-dən yuxarı ali təhsilli kadrları istehsalata göndərir. Bundan əlavə, ölkədə Mingəçevir Turizm Kolleci, Bakı Turizm Peşə Məktəbi də fəaliyyət göstərir. Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Azərbaycan Turizm Assosiasiyası Türkiyənin aidiyyəti qurumları ilə birlikdə vaxtaşırı olaraq mehmanxana obyektləri üçün ixtisaslandırma kursları təşkil edirlər. Bütün bunlar yaxın gələcəkdə turizm sektorunda mövcud olan ixtisaslı kadr probleminin həll ediləcəyini deməyə əsas verir.

Rəşad SADIQOV

Elektron xidmətlərdən istifadə imkanları genişləndirilir

«Azərbaycan-2020: gələcəyə baxış» Konsepsiyasının əsas məqsədlərindən biri İKT sektorunun həcminin dördqat artırılmasıdır

Bakıda keçirilən Birinci Beynəlxalq Gələcək Forumu çərçivəsində informasiya-kommunikasiya texnologiyaları (İKT) sektorunun inkişafı və «Azərbaycan-2020: gələcəyə baxış» inkişaf konsepsiyası və onun rolu məsələləri xarici ekspertlərlə birlikdə müzakirə edilmişdir. Rabitə və informasiya texnologiyaları naziri Əli Abbasov bildirmişdir ki, konsepsiyada iqtisadi potensiy-

İKT-nin inkişafına xüsusi diqqət yetirilir. Neft gəlirlərinin İKT sektorunun inkişafına düzgün transformasiyası, həmçinin gələcəkdə iqtisadiyyatın davamlı inkişafının təmin edilməsi ölkələrin çoxunu maraqlandırır.

Nazir əlavə etmişdir ki, yaxın 8-10 ildə «e-hökumət» xidmətlərinin göstərilməsi prioritet istiqamətlərdən olacaq. Hazırda təsdiq olunan 417 elektron dövlət xidmətindən təxminən 35% tətbiq olunur, bu gün ölkəmizdə vətəndaşların 20%-i elektron xidmətlərdən istifadə edə bilər. 2020-ci il hədəfimiz bu xidmətləri bütövlükdə sistemləşdirmək və əhalinin 80%-nə elektron xidmətlərdən istifadə edə bilmək imkanını yaratmaqdır.

Qeyd edilmişdir ki, bu gün Azərbaycan ÜDM-də İKT sektorunun həcmi real hesablamalarda təxminən 3-4%-dir. Bu, aşağı göstərici hesab olunur. Biz bu rəqəmi 2020-ci ildə 10%-ə çatdırılmağı qarşıya məqsəd qoymuşuq. 2011-ci ildə İKT gəlirləri təxminən 2 milyard ABŞ dollarına bərabər idisə, 2020-ci ildə bu gəlirlər 9 milyard dollara çatacaqdır. Yəni bu müddət ərzində İKT-nin real iqtisadi sektor kimi 4 dəfə böyüməsi planlaşdırılır. Burada ən prioritet vəzifə İKT xidmətlərinin genişləndirilməsi, regionda bu xidmətlərin verilməsi üçün mərkəzin yaradılmasıdır. Artıq bu istiqamətdə işlər başlanmışdır və bir çox bölgələrdə data-mərkəzlərin qurulması nəzərdə tutulmuşdur.

R.SADIQOV

Korrupsiyaya qarşı yeni strateji plan

Korrupsiya Əleyhinə Qlobal Təşkilatın (GOPAC) Direktorlar Şurasının sədri, senator Edqardo Anqara qurumun Azərbaycanla birgə korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində strateji plan hazırlayacağını bildirib. Cənab Anqara qeyd edib ki, Azərbaycan korrupsiya ilə mübarizədə konkret addımlar atan ölkələrdən biridir və dövlət bu məsələyə prinsiplə yanaşaraq güclü siyasi iradə nümayiş etdirir.

Azərbaycanın korrupsiya ilə mübarizə sahəsində bütün beynəlxalq sənədlərə qoşulduğunu xatırladan E.Anqara bu sahədə qanunvericiliyin tam təkmil hesab olduğunu, korrupsiyaya qarşı sistemli tədbirlərin gücləndirilməsinin ölkəmizin milli inkişafının sürətlənməsinə təkan verəcəyinə əmin olduğunu, GORAC-ın bu sahədə Azərbaycanla sıx əməkdaşlıq edəcəyini bildirib.

Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Fondunun rəhbəri Vasiif Mövsümovun sözlərinə görə, Azərbaycan hökuməti korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində beynəlxalq təşkilatlarla sıx əlaqə saxlayır, bir çox konvensiya və beynəlxalq sənədlərə imza atıb. Ölkəmiz bu istiqamətdə is-

lahatları hər il sürətləndirir, ən mükəmməl beynəlxalq mexanizmləri tətbiq edir. Respublikamızda bu sahədə qanunvericilik Avropa Şurasının korrupsiya ilə əlaqədar cinayət və mülki Konvensiyaları, BMT-nin korrupsiya əleyhinə konvensiyasına uyğunlaşdırılıb və rəsmi Bakı açıq hökumət beynəlxalq təşəbbüsünə ilk qoşulan ölkələrdən biridir. V.Mövsümovun fikrincə, korrupsiyaya qarşı mübarizədə sistemli tədbirlərin həyata keçirilməsi birbaşa siyasi iradənin ortaya qoyulması sayəsində güclü effekt verir. Azərbaycanın demokratik islahatlar platformasının əsas hədəflərindən biri korrupsiya ilə sistemli və təsirli mübarizə tədbirlərinin həyata keçirilməsidir. Korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində həyata keçirilən məqsədyönlü islahatların miqyası son illər daha da sürətlənib, yeni inkişaf mərhələsinin meyarlarına uyğunlaşdırılıb. Son illər bu sahədə ən yaxşı təcrübənin öyrənilməsi və tətbiq edilməsi lazım olan nəticəni əldə etməyə imkan verir. Ötən illər ərzində korrupsiyaya qarşı mübarizə ilə bağlı Dövlət Proqramının və Milli Stratejiyanın həyata keçirilməsi bu istiqamətdə bir sıra nəticələrin əldə olunmasına şə-

rait yaradıb. Hazırkı reallıqlar idarəetmənin tam şəffaflaşdırılmasını, hər bir sahədə vətəndaşın məmurla ünsiyyətini aradan qaldıran sistemin yaradılmasını tələb edir. Eyni zamanda, vətəndaş cəmiyyəti institutları ilə əməkdaşlığın gücləndirilməsi ən vacib məsələlərdəndir. İctimai qurumlarla dövlət orqanlarının birgə əməkdaşlığı hər hansı sahədə mövcud olan çətinliyi aşkara çıxarmağa, uğursuzluğu aradan qaldırmağa imkan verir. Son dövrlər elektron hökumətin qurulması ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlər də bu sahədə mühüm əhəmiyyət kəsb edir. «E-hökumət» layihəsi idarəetmə sisteminin yenidən qurulması çərçivəsində həyata keçirilən siyasətin mühüm tərkib hissəsidir, şəffaflığa doğru gedən yoldur. Müasir dövrdə informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi korrupsiyaya qarşı mübarizədə əsas rol oynayır. Yeni yaradılmış «ASAN xidmət» daha müasir idarəetmə platformasının yaradılmasını təmin etməkdədir. Bu xidmət həm vətəndaşların vaxt itkisinin qarşısını alıb, həm də korrupsiya ilə mübarizəyə yönəlib.

GORAC-ın korrupsiya ilə mübarizə sahəsində Azər-

baycanla əməkdaşlığın gələcəyə, V.Mövsümov bunun təsirli nəticələrinin olacağına inandığını bildirir. Qeyd olunduğuna görə, ölkəmizin sürətli inkişafı, yeni dövrün inkişaf meyilləri, iqtisadi-sosial-ictimai həyatın bütün sahələrində baş verən dəyişikliklər korrupsiya ilə mübarizə tədbirlərinin daha təsirli və səmərəli aparılması üçün dövlət qarşısında bir sıra çağırışları meydana çıxarıb. Təşkilatla əməkdaşlığın gücləndirilməsi, korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində yeni strateji planın və hədəflərin müəyyən olunması bu istiqamətdə həyata keçirilən tədbirlərin təsirini artıracaq, iqtisadi, siyasi və sosial islahatların səmərəliliyini yüksələcək, şəffaflığın dərinləşməsinə səbəb olacaq. Ümumiyyətlə, Azərbaycanın korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində beynəlxalq qurumlarla birgə fəaliyyəti vətəndaşlarda antikorrupsiya mədəniyyətinin formalaşdırılmasına, bu istiqamətdə tədbirlərin səmərəli şəkildə həyata keçirilməsinə, korrupsiyaya qarşı uğurlu mübarizənin əsas şərtlərindən biri - möhkəm dövlət-özəl sektor-vətəndaş cəmiyyəti birliyinin, müttəfiqliyinin yaradılmasına kömək göstərir.

Elbrus CƏFƏRLİ

alın qeyri-neft sektoru hesabına iki dəfə artırılması nəzərdə tutulur. Bu məqsədlə əlverişli rəqabət mühiti yaradılır, əmək ehtiyatlarının inkişafına, investisiyalar cəlb edilməsinə diqqət artırılır. İnsan resurslarının inkişafı istiqamətində təhsil sektorunun genişlənməsi, İKT üzrə ali təhsil müəssisəsi - informasiya texnologiyaları universitetinin yaradılması planlaşdırılır. Gələcəkdə bu sektor Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafında neft sektorundan sonra ən mühüm sahə olacaq: «İKT sektoru bütün dünyada iqtisadiyyatın inkişafının prioritet istiqamətidir. Bu gün gəlirləri enerji sektorundan asılı olan ölkələrin çoxunda

Sadələşdirilmiş vergi bəyannaməsi

Hüquqi şəxslər üzrə 1N^o-li Əlavənin tərtib olunmasında mühasibat uçotu məlumatlarının düzgün yerləşdirilməsi

Qulu Soltanov,
sərbəst auditor

Əvvəli ötən saylarımızda

Sətir 1.2.1 və 1.2.2 «Qeyri-maddi aktivlərin dəyəri»

«dövr ərzində daxil olmuşdur» sütununda: 04N^o-li «Qeyri-maddi aktivlər» hesabının debet dövrü üzrə illik yekun məbləği, yəni hesabat ili ərzində daxil olmuş (pul ilə və ya əvəzi digər formada ödənilməklə satın alınmış, əldə edilmiş və əvəzsiz alınmış) qeyri-maddi aktivlərin ilkin dəyəri əks etdirilir. Məsələn, DB04 - KR08, DB04 - KR75, DB04 - KR51, DB04 - KR87 ikili yazılışları.

«təqdim edilmişdir, silinmiş, ləğv edilmişdir» sütununda: Təq-

dim edilmişdir: Satılan və əvəzsiz verilən qeyri-maddi aktivlərin qalıq dəyəri, yəni satılan və əvəzsiz verilən qeyri-maddi aktivlərin 04N^o-li hesab üzrə məbləği çıxılaraq 05N^o-li hesab üzrə yığılmış amortizasiya məbləği (04N^o-li hesabın kredit dövrü üzrə çıxılaraq 05N^o-li hesabın debet dövrü üzrə əks etdirilir. Məsələn, DB48 - KR04 ikili yazılış üzrə məbləğ çıxılaraq DB05 - KR48 ikili yazılış üzrə məbləğ. Silinmişdir: 05N^o-li hesabın kredit dövrü üzrə əks etdirilir. Məsələn, DB20 - KR05, DB44 - KR05 ikili yazılışları. Ləğv edilmişdir: Ləğv edilən, istifadəsi yarasız olub əməliyyat dövründən çıxarılan qeyri-maddi aktivlərin qalıq dəyəri, yəni bu cür qeyri-maddi aktivlərin 04N^o-li hesab üzrə məbləği çıxılaraq 05N^o-li hesab üzrə yığılmış amortizasiya

məbləği (04N^o-li hesabın kredit dövrü üzrə çıxılaraq 05N^o-li hesabın debet dövrü üzrə əks etdirilir. Məsələn, DB48 - KR04 ikili yazılış və DB05 - KR48 ikili yazılış verildikdən sonra 48N^o-li hesabın debetində yaranan qalıq üzrə verilən DB80, 88 - KR48 ikili yazılış.

Misal. Sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi olan müəssisənin hesabat ilinin əvvəlinə qeyri-maddi aktivlərinin (əmtəə nişanı üzrə) qalıq dəyəri 1200 manat təşkil edir. Hesabat ilində qeyri-maddi aktivlər üzrə aşağıdakı ikili yazılışlar verilmişdir (*bax: Cədvəl 1*).

Bu əməliyyatlar üzrə məbləğlər dövrü ədədində aşağıdakı kimi olacaqdır (*bax: Cədvəl 2*).

Belə halda həmin göstəricilər bəyannamənin Əlavəsində aşağıdakı kimi əks etdirilməlidir (*bax: Cədvəl 3*).

Ardı növbəti sayımızda

Cədvəl 1

Əməliyyatların məzmunu	Debet	Kredit	Məbləğ
İstifadə müddəti məlum olmayan proqram məhsulu satın alınmışdır	08	60	4000
Satın alınmış proqram məhsulu mədaxil edilir	04	08	4000
Proqram məhsulu satan təşkilata pul ödənilmişdir	60	51	4000
Beş il müddətə malik xüsusi fəaliyyət növünə verilən lisenziya əldə edilməsi üçün dövlət rüsumu hesablanmışdır	08	60	2500
Lisenziya mədaxil edilir	04	08	2500
Lisenziya üçün rüsum təhtəhsab şəxs tərəfindən nağd ödənilmişdir	60	71	2500
İstifadə müddəti məlum olmayan proqram məhsulu üçün hesabat ilində amortizasiya hesablanıb (4000 x 10%)	20	05	400
Lisenziya üçün hesabat ilində amortizasiya hesablanmışdır (2500 / 5il)	20	05	500
Əvvəlki hesabat dövründən qalan istifadə müddəti məlum olmayan əmtəə nişanı üzrə hesabat ilində amortizasiya hesablanmışdır (1200 x 10%)	20	05	120

Cədvəl 2

Hes. N-si	Hesabın adı	01 yanvar 2012-ci il tarixə qalıq		2012-ci ildə dövrü		01 yanvar 2013-cü il tarixə qalıq	
		Debet	Kredit	Debet	Kredit	Debet	Kredit
04.1	Qeyri-maddi aktiv – əmtəə nişanı	2000				2000	
04.2	Qeyri-maddi aktiv – proqram məhsulu			4000			4000
04.3	Qeyri-maddi aktiv – lisenziya			2500			2500
05.1	Amortizasiya – əmtəə nişanı		800		120		920
05.2	Amortizasiya – proqram məhsulu				400		400
05.3	Amortizasiya – lisenziya				500		500
	Cəmi	2000	800	6500	1020	8500	1820

Cədvəl 3

Göstəricilər	Dövr ərzində daxil olmuşdur, manatla	Təqdim edilmişdir, silinmiş, ləğv edilmişdir, manatla	Hesabat dövrünün sonuna, manatla
1.2 Qeyri-maddi aktivlərin dəyəri	6500	Təqdim edilmişdir: 1020 Silinmişdir: 520 Ləğv edilmişdir: 500	6680
1.2.2 İstifadə müddəti məlum olmayan qeyri-maddi aktivlərin dəyəri	4000	Təqdim edilmişdir: 520 Ləğv edilmişdir: 500	4680
1.2.1 İstifadə müddəti məlum olan qeyri-maddi aktivlərin dəyəri	2500	Təqdim edilmişdir: 500 Ləğv edilmişdir: 500	2000

vergi cinayətləri

Vergidən yayınma cinayət məsuliyyəti yaradır

Vergilər Nazirliyi yanında Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamenti tərəfindən aparılan istintaq tədbirləri nəticəsində Tərlan Hüseyn oğlu Bayramovun «Araz Təchizat» MMC-nin, Qənirə Eldar qızı İsmayılovanın isə «Paşa» MMC-nin direktoru vəzifələrində çalışarkən Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 16.1.1, 16.1.3, 16.1.6, 16.1.7, 53.1, 71.1, 71.2, 72, 77.3, 78.1, 82, 130.1, 152.1, 159.1, 174, 175, 177.1, 177.2 və 177.6-cı maddələrinin tələblərini pozaraq vergi orqanına təqdim etdikləri bəyannamələrə bilə-bilə təhrif olunmuş məlumatları daxil etməklə vergiləri dövlət büdcəsindən yayındırdıqları aşkar olunmuşdur.

Hər iki iş üzrə istintaq zamanı müəyyən edilmiş hallar iş materialları ilə, o cümlədən təqsirləndirilən şəxsin etirafı, şahid ifadələri, həmçinin ekspertiza rəyləri və s. dəlillərlə sübuta yetirilmişdir. Təqsirləndirilən şəxs qismində dindirilmiş T.Bayramov ifadəsində ona elan edilmiş ittihamla özünü təqsirli bilərək, «Araz Təchizat» MMC-nin fəaliyyət göstərdiyi dövrdə mühasibin olmadığını, mühasibat işlərini özü həyata keçirdiyini, vergiləri özü hesablayaraq bəyannamələr tərtib etdiyini və vergi orqanına təqdim etdiyini demiş, 32451,44 manat məbləğində külli miqdarda vergini dövlət büdcəsindən yayındırdığını etiraf etmişdir.

Q.İsmayılova isə 2009-cu ilin yanvar ayı üzrə 5421,50 manat, fevral ayı üzrə 20000,57 manat, mart ayı üzrə 19000,00 manat məbləğində ƏDV-ni artıq hesablayaraq, ümumilikdə 2009-cu ilin yanvar-fevral ayları üzrə 6422,07 manat məbləğində əlavə dəyər vergisini dövlət büdcəsindən yayındırdığını etiraf etmişdir. Həmçinin 2009-cu il üzrə müəssisənin əldə etdiyi gəliri, gəlirin əldə edilməsi ilə bağlı çəkilmiş xərcləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti azaldaraq, dövlət büdcəsinə ödənilməli mənfəət vergisini 11118,29 manat məbləğində azaltmış və qeydiyyata aldığı vergi orqanına təqdim etdiyi bəyannaməsinə gəlirlər və xərclər barədə bilərəkdən təhrif edilmiş məlumatları daxil edərək, vergi tutulan dövrü üzrə mənfəətini göstərmişdir.

Hər iki təqsirləndirilən şəxsə Azərbaycan Respublikası CM-in 213.1-ci maddəsi ilə ittiham elan olunmuşdur. Xaçmaz Rayon Məhkəməsinin hökmü ilə Tərlan Bayramov 1 il vəzifə tutma hüququndan məhrum edilmişdir. 2 il müddətinə işlah işləri ilə cəzalandırılmışdır. Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hökmü ilə Qənirə İsmayılova 2 il müddətinə vəzifə tutma hüququndan məhrum edilmişdir. 7 il 6 ay müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmişdir.

ARZU

Mehdi Babayev

«Professional MÜHASİB» jurnalının baş redaktoru, sərbəst auditor

Audit

Hüquqi şəxsin yenidən təşkil edilməsinin auditi

Əvvəli ötən sayımızda

Bölmə yolu ilə yenidən təşkilin auditi

Hüquqi şəxsin bölməsi eyni anda (vahid qərar əsasında) bir hüquqi şəxsin fəaliyyətinə xitam verilməsi (ləğv edilməsi) və onun bazasında iki və ya daha artıq yeni hüquqi şəxslərin yaranmasıdır. Bu zaman bölmənin (parçalanma) hüquqi şəxsin hüquq və vəzifələri bölmə balansına uyğun olaraq yeni yaranmış hüquqi şəxslərə keçir. Yenidən təşkil ilə bağlı əməliyyatların həyata keçirilməsinin və sənədləşdirilməsinin qanunauyğun düzgünlüyü audit nəticəsində qiymətləndirilməlidir. Hüquqi şəxsin bölmə yolu ilə yenidən təşkil formasına aid qısaca olaraq sənədləşmə və uçot təhlillərinə diqqət yetirək.

Bölmə formasında yenidən təşkil zamanı bölmə balansının (bölmənin yeni yaradılan hüquqi şəxslərin sayı qədar hissələrə bölmə balanslarının) tərtib olunması vacibdir. Bölmə za-

manı fəaliyyətinə xitam verilməklə bölmənin (parçalanma) müəssisənin bölməsinə anına (bölmə barədə qərarın verildiyi tarixə və ya qərar göstərilən tarixə) mühasibat balansını tərtib olmalıdır.

Bölmə balansında bölmənin yeni yaradılması nəzərdə tutulan hüquqi şəxslərin hər birinə ayrı-ayrılıqda verilən (keçməli) olan əmlakın, kapitalın və öhdəliklərin miqdarı bölmənin (fəaliyyətinə xitam verilməkə) dövlət qeydiyyatından çıxarılması nəzərdə tutulan) hüquqi şəxsin təsisçilərinin (səhmdarlarının) bölmə barədə verdiyi qərarında göstərilən payların miqdarına (faiz dərəcəsinə) müvafiq hesablanır. Yəni qərar üzrə bölmənin payların faiz dərəcəsi bölmənin hüquqi şəxsin xalis aktivinə təbiiq olunur və yeni yaradılan hər bir hüquqi şəxsə keçməli olan xalis aktivin miqdarı tapılır. Həmçinin bölmə hissələrə bölmə balanslarının) tərtib olunması vacibdir. Bölmə za-

tun maddələrindəki (hesablarındakı) məbləğlərinə müvafiq faiz dərəcəsinə təbiiq etməklə yeni yaradılan hər bir hüquqi şəxsin ilkin balans göstəriciləri müəyyən edilir.

Burada bölmənin şəxsin təsisçilərinin (səhmdarlarının) qərarına əsasən yeni yaradılan hüquqi şəxslərin balans maddələri arasında müxtəlif faiz dərəcələri təbiiq etmək olar.

Məsələn, bölmənin (parçalanma) nəticəsində yeni yaradılan eyni hüquqi şəxsə keçən balansın material hesabından azaldılan məbləğ digər yeni yaradılan bir hüquqi şəxsə keçən balansın material hesabından azaldılan məbləğ digər yeni yaradılan başqa hüquqi şəxsə keçən balansın material hesabından azaldılan məbləğ digər yeni yaradılan başqa hüquqi şəxsə keçən balansın əsas vəsaitlər hesabına əlavə oluna bilər, həmçinin bir hüquqi şəxsə keçən balans üzrə məhsulata olan borc məb-

ləği çoxaldılaraq başqa hüquqi şəxsə keçən balans üzrə banka olan kredit borcu azaldıla bilər. Əsas odur ki, hər bir yeni yaradılan hüquqi şəxsə keçən balans maddələri üzrə məbləğlər əsasında hesablanan xalis aktivin miqdarı bölmənin hüquqi şəxsin təsisçilərinin (səhmdarlarının) ayrılma barədə verdiyi qərarında göstərilən müvafiq payın dərəcəsinə müvafiq hesablanan xalis aktivin miqdarına bərabər olsun.

Beləliklə, bölmənin hüquqi şəxsin balansını iki və ya daha artıq yerə bölmək və bununda da bölmənin hüquqi şəxsin balansını sıfırlamaq. Bölmənin balans üzrə keçən əmlak, kapital və öhdəliklər inventarizasiya olunmaqla təhvil-qəbul aktına əsasən yeni yaradılan hüquqi şəxslərin səlahiyyətli nümayəndələrinə təhvil verilir. Bölmənin hüquqi şəxsin dövlət qeydiyyatı ləğv olunur və onun parçalanma bazasında yeni hüquqi şəxslər dövlət qeydiyyatına alınır.

Davamı növbəti sayımızda

vergi təqvim

İYUN						
I	II	III	IV	V	VI	VII
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Qeyd: Verginin ödənilmə və bəyannamənin verilmə müddətinin sonuncu günü təqvimdə göy rənglə seçilmişdir. Həmin gün istirahət və ya bayram gününə düşdüylə halda, növbəti iş gününə keçirilmişdir.

Ödənilən vergi:

20 iyun - «(1-1)», «3», «4», «8», «10.1», «10.2» və «10.3».

«(1-1)» - Gəlir vergisi (xüsusi notariuslar üzrə):

Xüsusi notariusların gəlir vergisi üzrə hesabat dövrü rübdür.

Xüsusi notariuslar tərəfindən hər bir ay ərzində aparılan notariat hərəkətlərinə, habelə notariat hərəkətləri ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə alınan haqlardan (xərclər nəzərə alınmadan) 10 faiz dərəcə ilə gəlir vergisi hesablanmalı, hesablanmış vergi məbləği isə növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməlidir.

«3» - Əlavə dəyər vergisi:

ƏDV üzrə hesabat dövrü təqvim ayı sayılır. ƏDV ödəyən vergi ödəyicisi ƏDV-nin bəyannaməsinə hər hesabat dövrü üçün hesabat dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq qeydiyyata aldığı vergi orqanına verir və vergini dövlət büdcəsinə ödəyir.

«4» - Aksiz vergisi:

Aksizlər üzrə hesabat dövrü təqvim ayıdır. Aksizli mallar istehsal edil-

dikdə hər hesabat dövrü üçün vergi tutulan əməliyyatlar üzrə aksizlər hesabat dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməli və vergi orqanına bəyannamə verilməlidir.

«8» - Mədən vergisi:

Mədən vergisi üzrə hesabat dövrü təqvim ayı sayılır. Mədən vergisinin ödəyicisi hesabat ayı üçün faydalı qazıntıların çıxarıldığı aydan sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq vergini ödəyir və bəyannamə verir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisi yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödənilir və bələdiyyələrə mədən vergisinin bəyannaməsi verilir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materiallarına kərpik-kirəmit gilləri, tikinti qumları, çınqıl xammalı aid edilir.

«10.1» - Muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi:

Muzdlu işləyən fiziki şəxslərə ödəmələr verən hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar muzdlu işləyən fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə

gəlir vergisini hesablamalı və hesablanmış məbləği növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər.

«10.2» - Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə ödəmə mənbəyində tutulan vergi:

Həyatın yığım sığortası və pensiya sığortası üzrə bağlanmış sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığorta haqları ödəyən sığortaçıları fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə gəlir vergisi hesablamalı və hesablanmış vergini növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər.

«10.3» - Ödəmə mənbəyində tutulan digər vergilər:

Hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar qeyri-dövlət pensiyaları və ödəmə mənbəyində vergiyə cəlb olunan digər ödəmələri verərkən bu gəlirlərdən vergini tutmalı, tutulmuş məbləği gəlirin ödənilməsi rübdən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə köçürməlidirlər.

Vergilər Nazirliyinin
TELEFON XİDMƏTİ

195

www.taxes.gov.az

Contact Centre
Cor telerfon
EN 15938

beynəlxalq panoram

Rusiyada vergi və mühasibat uçotunu yaxınlaşdırın qanun layihəsi hazırlanacaq

Bu məsələdə Maliyyə Nazirliyinin mövqeyi belədir ki, vergi uçotunu tam ləğv etməyə ehtiyac yoxdur. Bunun əvəzinə, vergi uçotuna izafi tələbləri azaltmaq lazımdır.

Nazirlik tərəfindən kütləvi informasiya vasitələri üçün verilən açıqlamada bildirildiyinə görə, vergi hesabatının ləğv edilməsi və verginin yalnız mühasibat uçotu sənədləri əsasında köçürülməsi müəyyən kateqoriyalara mənsub vergi ödəyicilərinə imkan yaradacaq ki, vergi və yığımlar üzrə qanunvericiliyə məhəl qoymadan mühasibat uçotu qaydalarında dəyişiklik etsinlər. Bundan başqa, nazirlik belə hesab edir ki, mühasibata dair məlumatı tərtib edən şəxs konkret nəticələrin əldə edilməsində (məsələn, vergi yükünün azaldılması və s.) birbaşa maraqlı olduğuna görə, mühasibat informasiyasının neytrallığı prinsipi də pozulacaq. Bunlara əsaslan-

raq, Maliyyə Nazirliyi vergi uçotunun təcridən, adambaadım sadələşdirilməsinə tərəfdardır. Nazirlik 2013-cü il ərzində aşağıdakı məsələləri ehtiva edən qanun layihəsi hazırlamağı planlaşdırır:

- Təşkilatların gəlirlərinin vergiyə cəlb olunması məqsədilə material və istehsal ehtiyatları xərclərinin silinməsi metodunun həmin ehtiyatların mühasibat və vergi üzrə vahid uçotunu aparmağa imkan yaratmaq üçün dəqiqləşdirilməsi;
- Vergi ödəyicisinin qəbul etdiyi uçot siyasətindən asılı olaraq aşağı dəyərə malik əmlakın vergi uçotunda amortizasiya imkanı;
- Pulsuz əldə edilmiş əmlakın alındığı tarixdəki bazar qiymətinə əsasən vergi uçotuna götürülməsi;
- Xarici valyuta ilə ifadə olunmuş öhdəlik və tələblərin yenidən qiymətləndirilməsi qaydalarının vergi uçotunda dəyişdirilməsi.

Türkiyə şirkətləri iri sərmayədarlara çevrilirlər

Beynəlxalq kredit agentliyi olan «Standard & Poor's» Türkiyə iqtisadiyyatının investisiya bazarındaki vəziyyətini təhlil edərək, bu bazarın Avropada ən cəlbədiçi olduğuna diqqət çəkir. Təşkilatın ekspertləri qeyd edirlər ki, Türkiyə iqtisadiyyatı daha acıq və sərmayələrin qoyuluşunda son illər yüksək dayanıqlıq nümayiş etdirir. Eyni zamanda, Avropa ölkələri ilə müqayisədə aşağı xərc tələb edən borclanmalara görə, türk şirkətləri daha rəqəbatlı və güclü mövqeyə malikdir. «Standard & Poor's» 4 əməkdaşı və Türkiyə üzrə nümayəndəsi Zeynəb Holmes tərəfindən hazırlanan hesabatda qardaş ölkənin şirkətlərinin sərmayə bazarındaki bu nüfuzu nəzərə alınaraq «yüksək investisi-

ya» reytni müəyyən olunub. Qurum mütəxəssisləri qeyd edirlər ki, xarici ticarətçilər Türkiyəyə girərkən türk şirkətlərinin bazar əməliyyatlarına daha çox cəlb olunurlar. Türkiyənin tanınmış şirkətləri bu ölkənin sərhədlərini aşan xaricilərə ilkin səhmləri aşağı qiymətə sataraq özləri Avropada böyük ticarət əməliyyatlarına qoşulurlar. Son illər onların böyük uğurlar əldə edərək Avropada ön plana çıxması daha çox diqqəti cəlb edir. Bu şirkətlər alış-veriş, birgə fəaliyyət və mərhələli şəkildə böyüyərək yerli bazarlarla yanaşı, xarici bazarlarda da rəqəbatda üstün olmağı hədəfləyiblər.

Reyting agentliyi bu məsələ ilə bağlı bildirir: «Az xərclə böyüyən və inkişaf etməkdə olan

bazarlarda fəaliyyət göstərən türk şirkətləri digər qonşu Avropa ölkələrindəki şirkətləri rəqəbatda geri qoyur, üstünlüyünü daha da artırmağa çalışır».

Hesabatda o da qeyd olunub ki, Türkiyə iqtisadiyyatının inkişaf etməsi iri şirkətlərin ənənəvi bank fondları vasitəsilə sərmayə bazarlarına borc ixrac etməsi də əsas amillərdəndir. Bildirilir ki, Türkiyədə daxili tələb qarşısında dövrə artımla davam edəcək və bu faktor ixracın da artmasına səbəb olacaq. Türk şirkətləri Rusiya kimi inkişaf etməkdə olan bir sıra ölkələrdə investisiya qoyuluşunu artırıcaq, müxtəlif siyasi, iqtisadi və əməliyyat riskləri ortaya çıxmasına rəğmən, bu bölgədəki investisiya siyasətini gücləndirəcək.

Avstriya vergilərə dair məlumat mübadiləsinə dəstəkləyir

May ayının 29-da Avstriyanın maliyyə naziri xanım Mariya Fekter İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının hazırladığı sazişi imzalamışdır. Bu saziş ölkələr arasında vergilərə dair məlumatların mübadiləsinə tənzimləyəcək. M.Fekter qeyd etmişdir ki, Avstriya vergidən yayınanlar üçün sığınacaq deyildir və belələri qarşı mübarizə aparmaq əzmindədir. Bununla Avstriya vergitutma, eləcə də vergi-

dən yayınmaya qarşı mübarizə üzrə ölkələr arasında qarşılıqlı əlaqələrin asanlaşdırılmasına yönəldilmiş Konvensiyayı qəbul edən 21-ci dövlət olmuşdur. Avstriyanın maliyyə naziri onu da qeyd etmişdir ki, ölkəsi «offşor sızmaları» barədə məlumatların qiymətləndirilməsi üzrə beynəlxalq vergi xidmətləri ilə əməkdaşlıq etmək üçün xüsusi bir komitə təsis etməyi planlaşdırır.

Yaponiyada ölkə sakinlərini nömrələmək qərara alındı

Ölkə parlamentinin qəbul etdiyi yeni qanuna əsasən, Yaponiyanın hər bir vətəndaşı üçün vahid fərdi nömrə müəyyənləşdirilməlidir. Bu addımın atılması bir çox məsələlərlə yanaşı, vergilərə və sosial sığortaya aid çətinlikləri daha səmərəli həll etməyə imkan verəcək. Rəsmi məlumat əsasən, vahid fərdi nömrələr yaponlara 2015-ci ildən veriləcək, sistemin özü isə 2016-cı ildən qüvvəyə minəcək. Gözlənilir ki, bu, sosial müavinətlərin ayrılması və imtiyazlar, vergi güzəştləri və s. üzrə dövlət və bələdiyyə xidmətlərinin sərf etdikləri vaxtı əsaslı şəkildə azaldacaq. Bununla yanaşı, hakimiyyət dairələri-

nə imkan yaranacaq ki, vergidən yayınma kimi bir çox hüquq pozuntularının qarşısı daha təsirli şəkildə alınsın. İndiki halda sistemin iş salınmasına hazırlıq üçün müxtəlif müəssisələr tərəfindən alınmalı olan çoxlu sayda sənədlərin toplanmasına ehtiyac var.

Yeni sistemin fəaliyyətinə nəzarət etmək üçün müstəqil komissiya yaradılacaq. Məlumat bazasından fərdi nömrəyə aid informasiyanın kənara sızdırılması isə 4 ilə qədər həbs və ya 2 milyon ienə (20 milyon dollarə yaxın) qədər cərimə ilə cəzalandırılacaq.

Qazaxıstan aksiz siyasətini Rusiya ilə razılaşdırmağa hazırlaşır

Ölkənin iqtisadiyyat və büdcə planlaşdırılması naziri Yerbolat Dosayevin parlamentdəki açıqlamasına görə, Qazaxıstan iyul ayına qədər aksiz siyasətini Rusiya ilə sinxronlaşdırmaq barədə razılığa gəlmək niyyətindədir. Bildirilmişdir ki, Rusiyanın Maliyyə Nazirliyi tərəfindən Qazaxıstan hökumətinə alkoqollu içkilərə tətbiq edilən aksizlərə aid vergi siyasətinin sinxronlaşdırılması ilə bağlı təklif daxil olmuşdur. Y.Dosayevin sözlərinə görə, bu təklif hazırda nəzərdən keçirilir və iyul ayına qədər il-

kin qərar hazır olacaq. Qazaxıstanda alkoqollu içkilərə tətbiq olunan aksizlərin artımından söz açan nazir demişdir: «Aksizləri artırmaq niyyətimiz var. Lakin bütün məhsullardan fərqli olaraq, alkoqollu içkilərlə bağlı yeganə problem budur ki, keçmiş təcürümüzün göstərdiyi kimi, aksiz siyasətində dəyişiklik edəndə «kölgə iqtisadiyyat»na yol açmış olur. Biz buna yol vermək istəmirik».

Y.Dosayev demişdir ki, bəzi istehsalçılar aksizlərin qaldırılması üçün lobbichilik edirlər, la-

kin bu məsələ ilə bağlı nazirliyin mövqeyi dəyişməz qalır. «Bizim tək birçə problemimiz vardır. Gömrük İttifaqı çərçivəsində rəqəbat məsələsi ortaya gəlir: yəni kimin istehsal etdiyi məhsul bizə hansı qiymətə gəlib çatır.

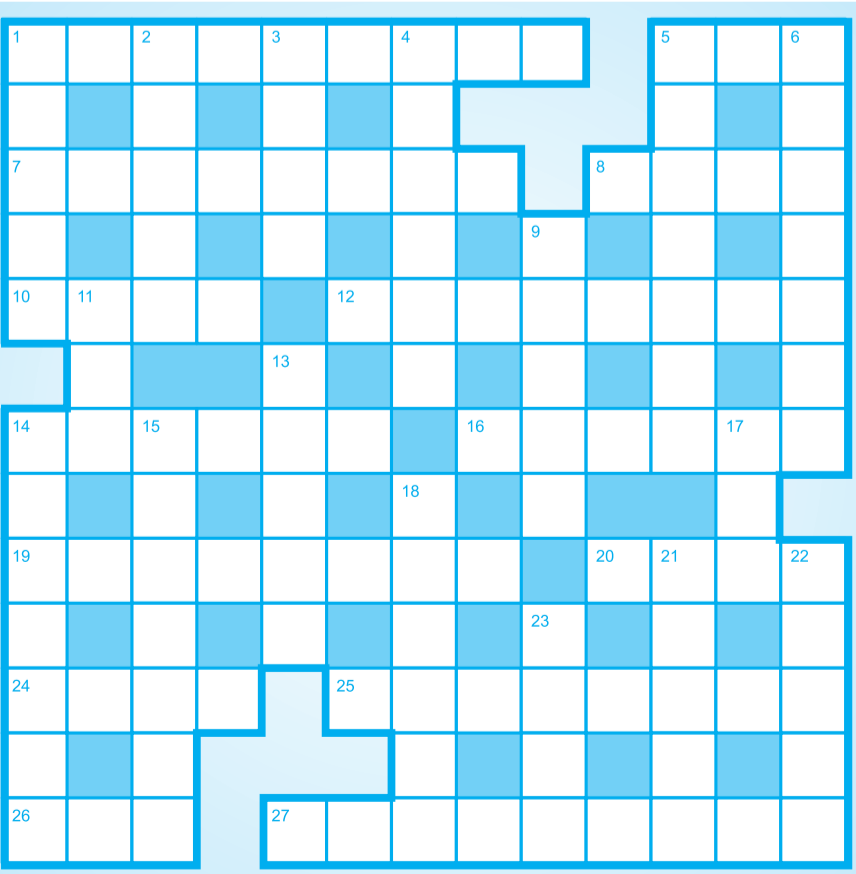
Bu halda, hesab edirik ki, aksizlərin artırılması zəruridir. Bunun hamı başa düşür, lakin buna baxmayaraq, alkoqollu içki istehsalçıları daxili bazarın qorunması üçün görülməli olan kompleks tədbirləri bizə təqdim ediblər»...

AİK yüngül yük maşınlarının Gömrük İttifaqına gətirilməsinə rüsum qoyur

Avrasiya İqtisadi Komissiyası (AİK) Gömrük İttifaqı ərazisində Almaniya, İtaliya və Türkiyədən gətirilən yüngül kommersiya avtomobillərinə antidempinq rüsumu tətbiq etmək barədə qərar qəbul etmişdir. Bu qərar çəkisi 2,8 tondan 3,5 tona qədər olan və o cümlədən silindrlərinin işçi tutumu üç min kubmetrə qədər olan fərqli tipli avtomobillərə aiddir. Antidempinq rüsumu Ford Otosan Sənaye Anonim Şirkəti (Türkiyə) - gömrük xərcinin 11,1%-i

qədər, Peugeot Citroen Automobiles SA (İtaliya) - gömrük xərcinin 23%-i qədər, İtaliyanın digər istehsalçıları üçün gömrük xərcinin 23%-i qədər, Türkiyənin digər istehsalçıları üçün gömrük xərcinin 11,1%-i qədər Almaniyanın bütün istehsalçıları üçün isə gömrük xərcinin 29,6%-i qədərdir.

Xatırladaq ki, Avrasiya İqtisadi Komissiyası Rusiya Federasiyası, eləcə də Belarus və Qazaxıstan respublikaları arasında 2011-ci ildə təsis edilmiş iqtisadi əməkdaşlıq qurumudur.

krossvord

Yuxarıdan aşağı: 1.Zaqatala rayonunda kənd və İraqda azərbaycanlılar yaşayan əyalət adı; 2.Əməkəməcikimilər fəsiləsinin teobrom cinsinə aid bitki növü. Şokolad məhsullarının əsas tərkib hissəsi; 3.Mavi rəngə, xarakterik iyə və partlayıcı xassəyə malik oksigenin allotrop modifikasiyası; 4.Fransız pendiri; 5.Tropik zonalarda yaşayan quş növü; 6.Bank-hesablaşma əməliyyatı; 9.İsraildə şəhər; 13.Mərkəzi Amerikada uzunluğu 422 km olan çay; 14.Almaniyanın Saksoniya əyalətinin paytaxtı; 15.Altı nəfərdən ibarət musiqiçilər ansamblı; 17.Çin fəlsəfinin ən vacib kateqoriyalarından biri. Tərcümədə «yol» mənasını verir; 18.Mineral; 21.Sakit okeanın şimalında ölkə, 1994-cü ildən ABŞ-ın himayəsindən çıxmışdır; 22.İngiliz biskvit məhsulu; 23.İngilis neopozitiv filosofu. Analitik fəlsəfinin nümayəndəsi. **Soldan sağa:** 1.Baxılan obyektin təsvirinin böyüdülməsi, həmçinin gözle görünə bilinməyən hissənin ölçülməsi üçün cihaz; 5.Yunan hərfi; 7.Belçikalı musiqi sənətkarı Adolf Saks tərəfindən ixtira edilmiş nəfəsli musiqi aləti; 8.Unu kəpek və digər yad əşyalardan təmizləmək üçün sağanağa keçirilmiş sıx tordan ibarət alət; 10.Hind-Çin yarımadasında dövlət; 12.İspan rəsamlığının (qızıl əsr) ən parlaq nümayəndəsi (1599-1660); 14.Ötən əsrin 60-cı illərində dünya şöhrəti qazanmış amerika əsilli Fransız müğənnisi və bəstəkarı (1938-1980); 16.«Xaç atası» filmində (1972) Don Vito Korleone obrazını canlandırmış məşhur Amerika aktyorunun soyadı (1924-2004); 19.İnsanların, bütövlükdə cəmiyyətin reallıqlardan uzaqlaşaraq illüziyalar, fantaziya aləminə qapılması; 20.Qədim Misir mifologiyasında özündə hirs və zülməti birləşdirən ilan. Günəş tanrısı - Ranın düşməni; 24.Mobil telefonla internetə qoşulmaq üçün kart növü; 25.Avtomobil markası; 26.Hər hansı musiqi səsinin şərti qrafik işarəsi; 27.Rusiyanın şimal-qərbində şəhər.

Tərtib etdi: Rafael

Qazetimizin ötən nömrəsində getmiş krossvordun cavabları:

Soldan sağa: 1.Annan; 4.Katet; 6.Debitor; 8.Audit; 10.Şaman; 12.Araz; 13.Uşu; 14.Anar; 15.Haiti; 17.Frank; 20.Raymond; 21.Rebus; 22.Armud. **Yuxarıdan aşağı:** 1.Aorta; 2.Nabat; 3.Vatt. 4.Kurus; 5.Turin; 7.Kamança; 9.Dualizm; 11.Oşa; 15.Homer; 16.İdris; 17.Floria; 18.Katod; 19.Ayna.

Vergilər Nazirliyinin rəhbərliyi və kollektiv 5 saylı Ərazi Vergilər İdarəsinin şöbə rəisi
MÜBARİZ HƏSƏNOVUN
vəfatından kədərləndiklərini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verir.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

idman

Velosiped idmanı üzrə Bakı şəhər çempionatı başa çatıb

Qubada velosiped idmanı üzrə 3 mərhələdən ibarət Bakı şəhər çempionatı başa çatmışdır. Azərbaycan Velosiped İdmanı Federasiyası və Bakı Şəhər Gənclər və İdman Baş İdarəsinin təşkilatçılığı ilə keçirilən birincilikdə velosipedçilər üç mərhələdə qüvvələrini sınaqlayıblar.

Ümumilikdə dörd yaş kateqoriyası üzrə keçirilən yarışların ilk günü - mayın 30-da velosipedçilər

qrup ötürmələri mərhələsində qüvvələrini sınaqlayıblar. Bu mərhələdə idmançılar Quba-Qusar-Yalama marşrutu üzrə hərəkət etmişlər.

Mayın 31-də idmançılar çempionatın ikinci - dağda fərdi ötürmə mərhələsində Qusar-Şahdağ marşrutu üzrə öz yaş kateqoriyalarına uyğun olaraq müxtəlif məsafələri qət etmişlər.

İyunun 1-də keçirilmiş üçüncü mərhələdə idmançılar Quba-Xudat marşrutu üzrə qrup ötürmələrində

öz yaş kateqoriyalarına uyğun olaraq müxtəlif məsafələri qət etmişlər.

Elite/U-23 və Junior (gənclər) yaş kateqoriyası üzrə çıxış etmiş velosipedçilər 93 kilometr, U-17 yaş qrupunda isə 78 kilometr məsafəni qət etmişlər.

Yarışın qaliblərinə Azərbaycan Velosiped İdmanı Federasiyasının və Bakı Şəhər Gənclər İdman Baş İdarəsinin diplom və qiymətli hədiyyələri təqdim olunmuşdur.

Gimnast qızlarımız Avropa çempionatında ikinci oldular

Mayın 31-dən iyunun 2-dək Vyanada bədii gimnastika üzrə 29-cu Avropa çempionatı keçirilmişdir. Beş halqa ilə çıxış edən yeniyetmələrdən ibarət Azərbaycan komandası (Gülsüm Şəfizadə, Nilufər Niftəliyeva, Səbinə Hümmətova, Aleksandra Platonova və

Emiliya Baqiyeva) iyunun 2-də final mərhələsində öz kompozisiyasını təqdim etmişdir. Yüksək peşəkarlıq və texniki hazırlıq nümayiş etdirən qızlarımız finala çıxmış 8 komanda arasında ən yaddaqalan tapşırığı yerinə yetirmişlər. Azərbaycanlı qızlar Ukrayna, Belarus və Bolqarıstan kimi ciddi rəqiblərini qabaqlayaraq, Avropa çempionatının gümüş medalını qazanmışlar.

Çempionatın bağlanması hissəsində təşkil olunan qala konsertdə çempionatda iştirak edən ölkələrin idmançıları bədii gimnastika və balet komponentlərini özündə ehtiva edən musiqi kompozisiyaları ilə çıxış etmişlər. Yeniyetmələrdən ibarət Azərbaycan yığma komandasının üzvləri isə səhnəyə milli geyimdə çıxaraq, milli melodiyalarımız əsasında tərtib olunmuş «Sarı gəlin» kompozisiyasının sədaları altında rəqs etmişlər.

Mərasim Avropa Gimnastika İttifaqı bayrağının gəlin il XXX Avropa çempionatına ev sahibliyi edəcək Azərbaycan nümayəndə heyətinə ötürülməsi ilə başa çatmışdır.

Güləşçilərimiz son 10 gündə 28 medal qazanıblar

Azərbaycan Güləş Federasiyasından verilən məlumata görə, mayın 20-dən iyunun 1-nə qədər güləşçilərimiz müxtəlif yaş qruplarında 5 beynəlxalq turnirdə iştirak ediblər. Cəmi 10 gün ərzində yığma komandanın üzvləri ümumilikdə 14 qızıl, 4 gümüş, 12 bürünc qazanaraq böyük uğura imza atıblar.

Qeyd edək ki, İran İslam Respublikasının Qum şəhərində yunan-Roma güləşi üzrə «Yadigar İmam Kuboku» ənənəvi beynəlxalq turnirində 3 idmançı ilə təmsil olunan komandamız 1 gümüş və 1 bürünc medal əldə edib. Dağıstanın Mahaçqala şəhərində beşqat dünya çempionu Əli Əliyevin xatirəsinə həsr olunmuş sərbəst güləş üzrə ənənəvi beynəlxalq turnirdə isə güləşçilərimiz 3 qızıl medal qazanıblar.

Qadın güləşçilərimiz isə Avstriyanın Getsis şəhərində qüvvələrini sınaqlayıblar. 3 qızıl və 2 bürünc medal qazanan xanım idmançılarımız kişi pöhləvənlərimizdən geri qalmadıqlarını göstərmişlər.

Ankarada gənclər arasında «Çempionlar» ənənəvi beynəlxalq turnirində hər üç növ üzvü yığma komandalımız iştirak ediblər. Ümumilikdə 15 medal qazanan güləşçilərimiz turniri müvəffəqiyyətlə başa

vurublar. Qazanılan medallardan 1 qızıl, 1 gümüş, 4 bürünc yunan-Roma, 3 bürünc sərbəst, 4 qızıl, 1 gümüş, 1 bürünc medal isə gənc qızların payına düşüb.

Dağıstanın Xebda rayonunda Suraqat Asyatilovun xatirəsinə həsr olunan açıq Respublika turnirində iştirak edən yeniyetmə sərbəst güləşçilərimiz 3 qızıl, 1 gümüş və 1 bürünc medal qazanmaqla ümidləri doğruldublar.

Taekvondoçularımızın uğuru

Yeniyetmə taekvondoçular arasında Avstriyanın İnsbruk şəhərində keçirilən «Austrian Open» turniri başa çatmışdır.

Yarış baş məşqçi Səbuhi Zülfiqarov və böyük məşqçi Sənan Həşimovun rəhbərliyi altında qatılan Azərbaycan mil-

lisi 2 qızıl, 1 gümüş və 2 bürünc medal qazanmışdır.

Həmyerlilərimizdən Nurlan Fətəliyev (53 kq) və Nicat Əsgərli (61 kq) bütün rəqiblərinə qalib gələrək, fəxri kürsün ən yüksək pilləsinə qalxmışlar. Ələsgər Əliyev (61

kq) isə finalda komanda yoldaşı N.Əsgərliyə məğlub olaraq, gümüş medalla kifayətlənmişdir.

Digər taekvondoçulardan Əli İsmayilov (37 kq) və Bəxtiyar Həsənov (49 kq) isə yarış üçüncü yerdə başa vurmuşlar.

mozaika

Tütünün reklamına qadağa

Dünya Səhiyyə Təşkilatı (DST) bütün ölkələri siqaret reklamına qadağa etməyə çağıraraq xatırlatmışdır ki, hər il təqribən altı milyon insan siqaret çəkməyin qurbanı olur. Ekspertlər hesab edirlər ki, reklamın qadağan edilməsi böyüməkdə olan nəsli nikotin asılılığından qorumağın ən etibarlı üsuludur.

DST-nin baş direktoru Marqaret Çan mayın 31-də keçirilən Ümumdünya Tütünsüz Gün əfəsinə demişdir: «Hökumətlər bütün sənayesinin öz qurbanlarının - nikotindən asılı olan şəxslərin sıralarını genişləndirmək məqsədi ilə gənclərlə vicdansızcasına manipulyasiya etməsinə son qoymağı birinci dərəcəli vəzifə saymalıdırlar».

Elmi tədqiqatlar təsdiq edir ki, gənclərin siqaretlə eksperiment aparması hallarının təxminən üçdə biri reklamın təsirinə, satışın və sponsorluğun stimullaşdırılmasına nəticələnir. Siqaretə aludə olanların əksəriyyətində nikotindən təhlükəli asılılıq 20 yaşından əvvəl başlayır.

Hazırda dünyanın 83 ölkəsi tütünün reklamı

na qadağa qoymuşdur. Bu tədbir artıq öz bəhrəsini vermişdir. Belə qadağın tətbiq edən ölkələrdə siqaret çəkənlərin sayı orta hesabla 7% azalmışdır.

Bu yaxınlarda Türkiyədə aparılmış tədqiqat göstərmişdir ki, tütünün reklamına, onun satışına və sponsorluğun stimullaşdırılmasına qadağa qoyulması tütün əleyhinə digər tədbirlərlə birlikdə siqaretdən istifadənin 2008-ci ilə müqayisədə 13% azalmasına gətirib çıxarmışdır. Başqa sözlə desək, ölkədə siqaret çəkənlərin sayı 1,2 milyon nəfər azalmışdır.

DST-nin hesablamalarına görə, 2030-cu ilədək hər il səkkiz milyondan çox adam tütünün qurbanı olacaqdır. Tütün xərcəng, ürək-damar, diabet və xroniki respirator kimi yoluxucu olmayan xəstəliklərin inkişafının əsas risk amillərindən sayılır. DST-nin tütün əleyhinə mübarizəyə dair Çərçivə Konvensiyası 2003-cü ildə qəbul edilmişdir. Hazırda 176 ölkə bu konvensiyanın üzvüdür. Dünya əhalisinin 88%-i həmin ölkələrin ərazisində yaşayır.

Meteoritlərdən bəzək əşyaları

Böyük Britaniya alimlərinin son tədqiqatları göstərmişdir ki, qədim misirlilər dəmirin əridilməsi barədə ilk məlumatlar yaranandan min il əvvəl metallarla işləməyi bacarıbmışlar.

Arxeoloqlar 1911-ci ildə Gerzey mədəniyyəti dövrünə aid qəbiristanda boru şəkilli metaldan hazırlanmış doqquz muncuq dənosu tapmışlar. Qəbiristan eramızdan əvvəl 3300-cü illərə aiddir. Ona görə də bu artefaktlar qədim Misir sakinləri tərəfindən metaldan hazırlanmış ən qədim məmulatlardır.

1980-ci illərdə ekspertlər elan etmişlər ki, həmin tapıntı torpaq metallarının əridilməsi üçün daha əvvəl hədlər göstərilməsinə dəlalət edir.

Milton-Kinsdəki Açıq Universitetin əməkdaşı Dayan Conson bu materialın dəqiq mənşəyini müəyyən etmək üçün Mançester muzeyində saxlanan muncuqlardan birini tədqiq etmişdir. O, elektron mikroskopiyaya və kompüter tomoqrafiyası metodlarından istifadə etmiş, nəticədə məlum olmuşdur ki, muncuğun tərkibində nikelin miqdarı çox yüksək - təxminən 30%-dir. Bu, materialın meteorit mənşəli olmasına dəlalət edir.

Alimlər bu nəticəni təkrar yoxlayaraq müəyyən etmişlər ki, metalın dəqiq həndəsi forması yalnız dəmir-nikel tərkibli meteoritlər üçün səciyyəvidir. Metal lövhələr üzərində bu cür düzün həndəsi formalar asteroidlərin çox ləng soyuması nəticəsində yaranmışdır.

Mançester muzeyinin misirşünas əməkdaşı Kempbell Trays demişdir ki, yazı icad edilənə qədər yaşamış qədim misirlilərin dini təsəvvürləri haqqında heç bir mötəbər məlumat yoxdur. Lakin ilk fironlar yaranan dövrdə belə hesab edirdilər ki, allahlara sümükləri dəmirdən düzəlmişdir. Çox ehtimal ki, meteoritlərin yerə düşməsi bu təsəvvürləri təsdiqləyirdi.

Conson bildirmişdir ki, tədqiqatları davam etdirməyə icazə alan kimi, qədim Misirlə bağlı başqa artefaktları öyrənməklə məşğul olacaqdır.

sağlam həyat tərzi

Sürgün

üzümüzü tanıyaq

Tariximizin düyün düşmüş nəhs nöqtəsi olan erməni məsələsi olduqca dərin və mürəkkəb tarixi və siyasi gerçəkliklərə dayanır. XIX əsrin lap başlanğıcından Rusiya imperiyasının Azərbaycan ərazilərini işğal etməsindən dərhal sonra sistemli antitürk, antiazərbaycan siyasəti reallaşdırılmağa başladı: ermənilər kütləvi şəkildə İrandan Azərbaycana köçürülərək burada məskunlaşdırıldı. Həmin proses sovet rejimi dövründə daha amansızlıqla davam etdirildi. Bu məkrli oyunun ən faciəvi məqamlarından biri isə SSRİ hökumətinin qərarı ilə 1948-50-ci illərdə Azərbaycan əhalisinin öz tarixi yurd-yuvasından zorla sürgün edilməsi idi. O vaxt SSRİ rəhbəri İ.V.Stalinin imzaladığı sənəddə həmin sürgünün motivi kimi xaricdən Ermənistan köçürülən ermənilərin azərbaycanlıların evlərində yerləşdirilməsi göstərilirdi və söhbət 5-10 nəfərin 100 min insanın taleyindən gedirdi. Həmin qərarla «xarici ermənilər» yerləşdirilməsi üçün 100 min insan minillər boyu yaşadığı torpağından, evindən-ocağından didərgin salındı.

1947-ci ildə qəbul edilmiş qərarın mətni belədir:

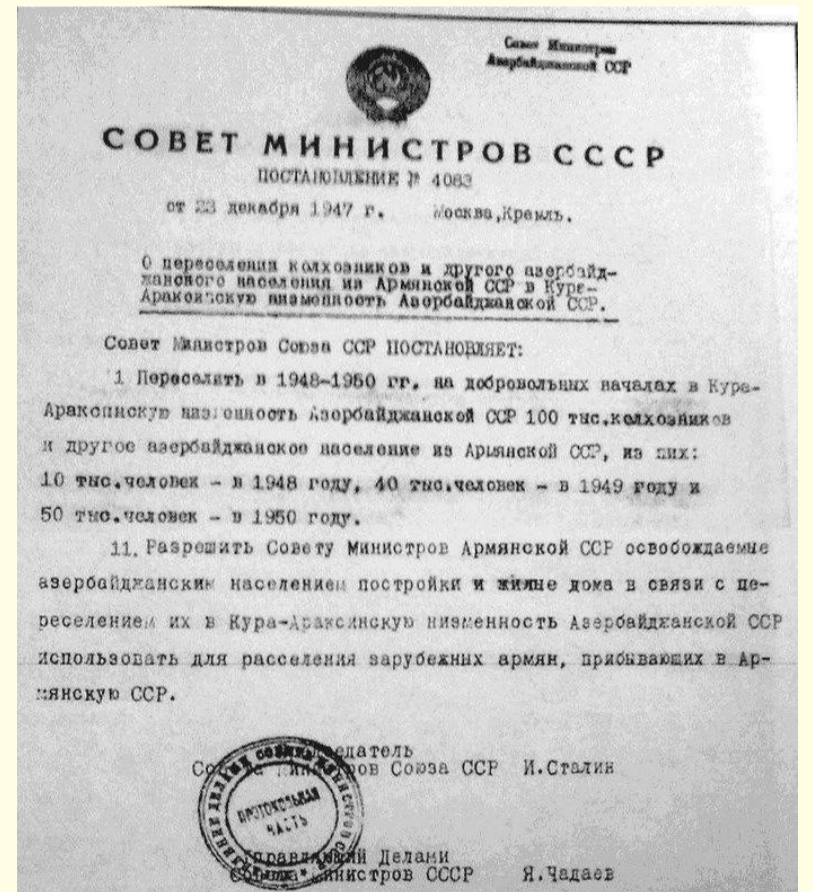
«SSRİ Nazirlər Soveti
Qərar № 4083

23 dekabr 1847-ci il Moskva, Kreml
Kolxozçuların və digər Azərbaycan əhalisinin Ermənistan SSR-dən Azərbaycan SSR-in Kür-Araz ovalığına köçürülməsi barədə

SSR İttifaqının Nazirlər Kabineti qərara alır:
100 min kolxozçu və digər Azərbaycan əhalisi SSRİ-nin Kür-Araz ovalığına köçürülsün, onlardan: 10 min nəfəri 1948-ci ildə, 40 min nəfəri 1949-cu ildə, 50 min nəfəri isə 1950-ci ildə.

Ermənistan SSR-in Nazirlər Sovetinə icazə verilsin ki, Kür-Araz ovalığına köçürülməsi ilə əlaqədar olaraq azərbaycanlı əhalinin boşaldığı tikililərin və yaşayış evlərinin Ermənistan SSR-ə gəlmiş xarici ermənilərin yerləşdirilməsi üçün istifadə etsin.

SSR İttifaqı Nazirlər Sovetinin sədri İ.Stalin, SSR İttifaqı Nazirlər Soveti işlər idarəsinin rəhbəri Y.Çadayeov»

Əziz oxucular!

Bu sənədi çap etməkdə əsas məqsədimiz budur ki, onu hər birimiz oxuyub öz tarixi keçmişimiz üzərindəki duman pərdəsini, azca da olsa, aralayaraq.

Bu sənədin qəzetimizin səhifələrinə gətirilməsinə məni təhrik edən daha bir maraqlı məqam da oldu. Sənədin şəklini qəzetdən əvvəl Facebookda yayıb, şəbəkə dostlarımdan xahiş etmişdim ki, paylaşsınlar. Qərribə və mənim üçün gözəlməz bir nəticə alındı: dərin tarixi faciələrimizdən birini əks etdirən bu sənədə, əsasən, orta və yaşlı nəslin nümayəndələri reaksiya verdilər. Əksəriyyəti ali məktəb tələbələri olan gənclərdənsə (mənim Facebookdakı dostlar şəbəkəmi, əsasən, tələbələrə təşkil edir) ciddi bir reaksiya gəlmədi. Məncə, düşünməli məqamdır. Görünür, tarixi həqiqətlərimizin düzgün dərk olunması, gənclərimizin ruhunda keçmişimizə daha həssas münasibət formalaşdırılması üçün daha çox iş görməliyik.

Məni OSMANOĞLU

Müdrüklər deyib ki...

«Milyon axtaran onu çox nadir hallarda tapır, axtarmayan isə heç vaxt tapmur».

Onore de Balzak (1746-1829)

